

Van: [redacted] <[redacted]@bar-organisatie.nl>

Verzonden: 06-01-[redacted]

Aan: Peter Meij <P.Meij@ridderkerk.nl>,

[redacted] <[redacted]@bar-organisatie.nl>,

[redacted] <[redacted]@bar-organisatie.nl>,

[redacted] <[redacted]@bar-organisatie.nl>,

[redacted] <[redacted]@bar-organisatie.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@bar-organisatie.nl>

Onderwerp: Groenvisie bespreking dinsdag 7 januari 2020

Goedemiddag,

Ter informatie voor het overleg morgenochtend... stuur ik bijgaande stukken:

- Een vervolgconcept van de Groenvisie (versie 3.5). Het stuk staat nog vol met aantekenen en aan te vullen onderdelen. Diverse collegae leveren nog gegevens aan.
- Een concept kostenoverzicht in hoofdlijnen.
- Aantekeningen met daarin een beperkte toelichting op het kostenoverzicht.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Hoofdpijnen opmerkingen overleg 17 december

- Potentiële waarde bomen opschrijven.. beter maken dan het nu is.
- Al veel beschreven hoe we het nu al doen (maairegime bijv)
- Strategisch boombeheer: bomen worden gecontroleerd en er wordt al ingegrepen op de onderhoudstoestand van de bomen. Beschrijving op blz 16 klopt niet met de huidige situatie hoe we dat doen. Belangrijk bomen ouder worden dan ze nu worden. Goede uitleg wordt gegeven door [J], [J] en [J] uiterlijk 8 januari.
- Uitvoeringsprogramma – aanhaken Groenvisie – Elk jaar RIB in februari met evaluatie, waardoor eventuele budgetten nog aangevraagd kunnen worden.
- Programma van eisen per wijk ook in deze Groenvisie opschrijven, zodat mensen weten wat er verwacht wordt in de wijk, zodra we met een project aan de slag te gaan.
- Overcompleet? Detailniveau. Is dit duidelijk voor iedereen?
- Groen en gezondheid is goed!! Groen voor lucht (hitte/luchtkwaliteit) en bewegen in de openbare ruimte. De enige oplossing is meer biomassa en kwaliteit. Zorgplicht.
- H3 van ambitie naar actie: daar wordt pas echt op de waarde van groen ingegaan.
- Belevingswaarde, gebruikswaarde, toekomstwaarde. Eerder benoemen in de teksten.
- TEEBstad - tool is mogelijk interessant. Lerend project, waardoor het later serieus ingezet zou kunnen worden.
- In de praktijk: hoe kunnen we dit doorvertalen? Nog wel veel vraagpunten. Het is niet moeilijk om veel groen te realiseren maar is het dan ook kwaliteit? En is het financieel te behappen? Omleggen van kabels/leidingen bijv. Willen we dat? Afsproken dat dat een bestuurlijke keuze moet zijn.
- Warmtevisie/Energietransitie: kans is helder, maar bedreiging wel scherper formuleren? Dit hoofdstuk wordt door [J] en team Duurzaamheid goed beschreven en op 8 januari aangeleverd aan [J] Bescherming kabels/leidingen.
- Praktisch beheer: wel een uitdaging om daar invulling aan te geven met tegenstrijdige belangen:
 - o Vergroten diversiteit bomen. Hoe concreet? Wat betekent dit precies?
 - o Bomen die tegen nat en droog kunnen, zijn er niet zoveel, dus draagt niet bij aan diversiteit bomen.
 - o Aanplant bomen: parkeernorm, zonnepanelen, laadpalen enzo.
- Natuurinclusief bouwen moet er nog in.
- Projectenkaart blz 13 uit dummy weghalen.
- Beheer apart bespreken en hoofdpijnen neerzetten!
- Educatie komt ook een beetje verstopt terug. Hoofdpijnen neerzetten.

Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte (Groenvisie)

Versie 06-01-2020

RIDDERKERK

Inhoudsopgave

Integrale Visie per wijk op groen in de openbare ruimte (Groenvisie)	1
1.1. Aanleiding en doel	7
1.2. Kader	8
Uitgangspunten vanuit beleid en visies	9
1.3. Participatie-traject	9
1.4. Wat is het eindproduct?	10
1.5.1. Strategisch	10
1.5.2 Inhoudelijk	10
DEEL 1 – Ambities	12
2.1. Groen in Ridderkerk	13
Omschrijving Groen in Ridderkerk (kwantitatief)	13
Feitjes	13
Omschrijving betekenis groen in Ridderkerk (waarden en functies)	13
2.2. Identiteit en groen	15
Ontwikkelingen	15
Ambitie	15
2.3. Biodiversiteit en groen	18
Ontwikkelingen	18
Werken vanuit een visie	18
Ambitie	19
2.4. Gezondheid en groen	20
Ontwikkelingen / trends	20
Ambitie	21
2.5. Klimaat en groen	23
Ontwikkelingen / trends	23
Groen	24
Kwetsbaarheid en groen	25
Ambitie	25
2.6. Energietransitie en groen	26
Warmtenet	26
Zonnepanelen	26
Ambitie	27
2.6. Economie en groen	28
Ontwikkelingen / trends	28
Koesteren van de schaarse ruimte	28
	3

De waarde van groen	28
Ambitie	29
2.7. Participatie en groen	30
Ambitie	30
DEEL 2– Uitwerking	31
3.1. Van ambitie naar actie	32
3.2. Groen algemeen	32
Uitgangspunten	32
Investering	33
3.2.1. De waarde van groen	34
Investering	35
3.2.2. Biodiversiteit	35
3.2.3. Snippergroen	35
Investering	35
3.2.4 Ongeregistreerd grondgebruik	36
3.3. Bomen en bomenkap	37
De waarde van bomen	37
Bedreigingen van bomen	37
Uitgangspunten	37
Investering korte termijn	38
3.4. Grote groengebieden	39
Groenkwaliteit	39
Wat willen de bewoners?	39
Wat moet er gebeuren?	39
Uitgangspunten	40
Investering korte termijn	42
3.5. Hoofdgroenstructuur – lobben en dijken	45
Groenkwaliteit	45
	46
Wat willen de bewoners?	46
Wat moet er gebeuren?	46
Uitgangspunten	47
Investering korte termijn	47
3.6. Wijken	49
Groenkwaliteit	49
Wat willen bewoners?	49
Wat moet er gebeuren?	49
	4

Uitgangspunten	51
Investering korte termijn	52
3.7. Kloppend hart	54
Groenkwaliteit bedrijventerrein	54
Groenkwaliteit winkelcentra	54
Wat moet er gebeuren?	55
Uitgangspunten	56
Investering korte termijn	56
3.8. Groene parels: Begraafplaatsen, parkjes en sportterreinen	57
Groenkwaliteit	57
Wat willen bewoners?	58
Wat moet er gebeuren?	58
Uitgangspunten	58
Investering korte termijn	58
Uitgangspunten	59
3.9 Nieuwbouw	60
Natuurinclusief	60
Klimaatadaptief	61
Gemeente Ridderkerk	62
Investering korte termijn	62
Hoofdstuk 4 – Borging en monitoring	63
4.1 Borging	63
4.2 Monitoring	63
Investering korte termijn	63
H5 - Uitvoeringsprogramma	65
DEEL 3 – Evaluatie projecten 2020-2024	66

1.1. Aanleiding en doel

Het belang van goed groen is benoemd in het collegeprogramma 2018-2022. De gemeente Ridderkerk is een groene gemeente maar het aandeel en de kwaliteit van het groen verschilt per wijk. De schaarse openbare ruimte en de nadelige gevolgen van klimaatverandering vraagt om duidelijke keuzes in de manier waarop wordt omgegaan met groen.

Elk gebied en elke wijk heeft op het gebied van groen knelpunten maar zeker ook kansen om bij te dragen aan een hoogwaardige gezonde en veerkrachtige leefomgeving, die klaar is voor de toekomst.

De gemeente Ridderkerk wil met deze visie inzichtelijk maken op welke wijze er meer groene kwaliteit in de openbare ruimte kan worden gerealiseerd.

1.2. Kader

De Omgevingsvisie van Ridderkerk voor het belangrijkste kader voor het opstellen van deze visie. De omgevingsvisie gaat uit van vijf opgaven die deels thematisch en deels gebiedsgericht zijn.

- Duurzame gemeente
- Gezondheid en Leefbaarheid
- Sterke wijken, goed verbonden
- Groen-blauwe Oase
- Kloppend Hart

Uitvoering

Vanuit het groen wordt in de Omgevingsvisie de nadruk gelegd op de betekenis van een aaneengesloten netwerk van groen-blauwe verbindingen (voor wandelaars en fietsers), zowel rondom Ridderkerk als binnen de wijken. Daarbij wordt het belang benoemd van het vergroten van de biodiversiteit. De Visie op Groen zoomt verder in op de mogelijkheden voor het groen en doet hierin voorstellen tot op het niveau van de wijk.

Daarnaast zijn er voor meerdere opgaven van de omgevingsvisie maar ook vanuit meerdere thema's reeds beleidsdocumenten opgesteld of worden deze parallel ontwikkeld (o.a. cultuurhistorie, luchtkwaliteit), zie figuur 1. Voor zover relevant voor het groen worden deze thema's als uitgangspunt meegenomen.

In de Visie op Groen werken we met de thema's die een directe relatie hebben met groen: identiteit, gezondheid (welzijn en leefkwaliteit), biodiversiteit, klimaat, energietransitie en economie.

Thema's	Identiteit	Gezondheid	Biodiversiteit	Klimaat	Energietransitie	Economie
Gemeentelijk beleid						
Omgevingsvisie	●	●	●	●	●	●
Groene Kaart	●					
Bewegend verbinden		●				
Actieplan luchtkwaliteit		●		●		
Mobiliteitsplan	●	●			●	●
CHW kaart	●					
Visie landschapstafel	●	●	●			
Wet- en regelgeving						
Algemene zorgplicht bomen	●		●			
Wet natuurbescherming			●			
WABO	●					●
Omgevingswet	●	●	●	●	●	●
Bestemmingsplan	●	●	●		●	●

Figuur 1 – Thema's Groenvisie in relatie tot gemeentelijk beleid

Uitgangspunten vanuit beleid en visies

- CO2-neutraal in 2050.
- Gezondheid en leefbaarheid vergroten door aanzetten tot gezond gedrag. De openbare ruimte speelt hierin een cruciale rol (Omgevingsvisie)
- Robuuster groen (in het kader van teruglopend beheer) en groen met een natuurlijke weerstand tegen ziektes. (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Versterken van het cultuurhistorisch raamwerk (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Zoeken naar inventieve oplossingen voor behoud en versterken van wijkgroen (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Aandacht voor het bufferen en infiltreren van water in de openbare ruimte (Handboek openbare ruimte Ridderkerk 2015)
- Het vergroten en kwalitatief verbeteren van de natuurgebieden op IJsselmonde om zo te komen tot herstel van de biodiversiteit. (Toekomstvisie Groen en Recreatie IJsselmonde, Landschapstafel, 2019)
- Meer ruimte voor groen, meer ruimte voor ontmoeten en minder openbare ruimte die alleen maar toegankelijk is voor de auto. (Mobiliteitsplan)
- Inrichten van de openbare ruimte zodat mensen verleid worden om meer te bewegen. (Bewegend Verbinden, 2017)
- De groenplekken in de wijk/ in de gemeente inzetten als verbindend groen (Bewegend verbinden 2017).

Voor lopende trajecten gebiedsontwikkeling en herontwikkeling (die nog in schetsfase zijn) en toekomstige trajecten formuleren we in de Groenvisie gebiedsgericht uitgangspunten voor de groencompensatie, inrichting van de openbare ruimte en kwaliteit van het groen.

1.3. Participatie-traject

We hebben op verschillende manieren bewoners en ondernemers betrokken bij de inventarisatie en mee laten denken over ambities en uitgangspunten voor het groen; 3 wijkbijeenkomsten (95 bewoners), overleg met het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid en een enquête onder bewoners (>1400 inzendingen) en ondernemers.

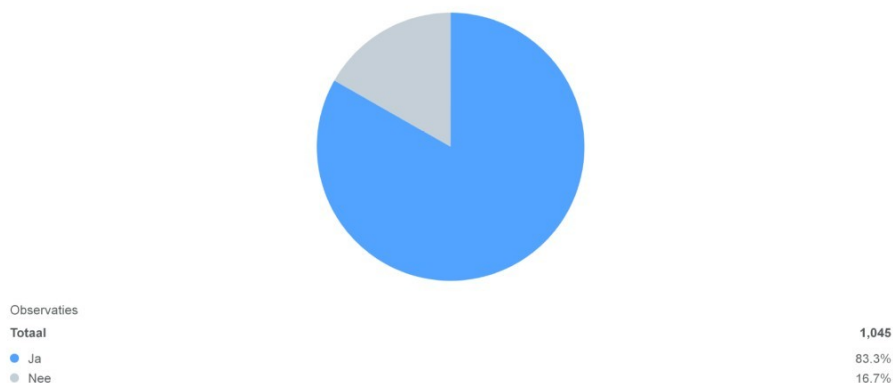
We hadden verwacht een Klankbordgroep te kunnen formeren. Voor deelname aan de Klankbordgroep was helaas bij de verschillende bekende platforms (Natuurvereniging, werkgroep Lucht en Geluid, 3VO Biotoop) en wijkoverleggen onvoldoende belangstelling getoond. Alleen de Natuurvereniging wilde deelnemen. Zij zijn betrokken via de wijkbijeenkomsten en het beleidsplatform Natuur, Milieu en Duurzaamheid.

De uitkomsten van de participatie-trajecten worden als bijlage aan de definitieve visie toegevoegd. In grote lijnen is de inbreng als volgt:

- Zeer veel reacties over het onderhoud van het groen. Niet het soort groen is hier de doorn in het oog maar gebrek aan aandacht voor de verzorging ervan.
- Veel vraag om planten/ bomen die goed zijn voor insecten/ dieren (biodiversiteit).
- Veel vraag om gevarieerd kleurrijk groen.
- Minder verstening in de gemeente.
- Groen afstemmen op de locatie met name de bomen.
- Planten/bomen afstemmen op waar de gewenste dieren/ insecten behoefte aan hebben.
- Planten/ bomen die geen allergie veroorzaken, overlast geven en ziektes hebben.

- Verschillende bomen met verschillende leeftijden.
- Voorkom kleine vakjes met één struik
- Verbinden van groengebieden
- Openbaar groen met natuurlijke uitstraling, het hoeft niet overal strak gesnoeid/ gemaaid te zijn (aanpassing maaibeleid).

Ziet u mogelijkheden om groen in de openbare ruimte in en om uw wijk te verbeteren?

Figuur 2 - 83% van de geënquêteerden denkt dat het beter kan met groen en het merendeel geeft aan hoe

1.4. Wat is het eindproduct?

1.5.1. Strategisch

De Visie op Groen is een raamwerk van uitgangspunten waarmee de gemeente de kwaliteit en de kwantiteit van haar groen borgt.

De visie beschrijft hiermee niet een vastgesteld toekomstbeeld maar moet worden gezien als een 'houding' ten aanzien van groen. De gemeente Ridderkerk maakt zich sterk voor een leefbaar Ridderkerk waar haar bewoners gelukkig en gezond zijn. Groen speelt hierin een belangrijke rol.

Deze houding zal uiteindelijk moeten leiden tot een Ridderkerkse 'mindset' over groen; wij doen dit binnen Ridderkerk zo, omdat ...

Het slagen van de visie gaat niet alleen om het opschrijven ervan maar om het zorgdragen voor deze mindset. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor communicatie (intern en extern). Hoe dit wordt opgepakt is omschreven in het hoofdstuk borging en monitoring.

1.5.2 Inhoudelijk

De visie omschrijft op de eerste plaats de Ridderkerkse lange termijn ambitie ten aanzien van groen (verwoord in dit ambitiesdocument). Dit doen we op basis van een zestal thema's:

identiteit , gezondheid (welzijn en leefkwaliteit), biodiversiteit, klimaat , energietransitie en economie.

Elke thema vertegenwoordigt de ambitie **met** en **voor** groen.

Belangrijk hierbij is ons te realiseren dat de thema's aan verandering onderhevig zijn. Een thema als hitte is relatief nieuw; wat staat ons te wachten, in hoeverre heeft hitte invloed op groen? We zullen dus moeten blijven monitoren op de ontwikkelingen van uit de thema's om scherp te blijven op het realiseren van de ambitie.

De verschillende ambities vanuit de thema's krijgen uiteindelijk hun fysieke weerslag in een aantal deelgebieden. We formuleren uitgangspunten voor de inrichting van o.a. wijken en groenstructuren.

Vanuit deze deelgebieden worden vervolgens concrete projecten benoemd in de vorm van een uitvoeringsplan. Hierin staat beschreven wanneer de gemeente in welke gebieden aan de slag gaat en wat dit kost. Het openbaar groen wordt niet begrenst door een wijkgrens maar heeft veelal een wijk overstijgende structuur vandaar dat gesproken wordt over (deel)gebieden.

DEEL 1 – Ambities

Lange termijn (2020 – 2050)

2.1. Groen in Ridderkerk

Omschrijving Groen in Ridderkerk (kwantitatief)

Ridderkerk is een groene gemeente. Met meer dan één boom en 100 m2 openbaar groen per inwoner zit Ridderkerk ver boven het landelijk gemiddelde en boven wat als norm wordt gezien in de Nota ruimte. **Deze informatie wordt nog aangepast en nauwkeurig gemaakt!!**

Afspraak: kaartmateriaal per wijk over groen binnen bebouwde kom. Binnen bebouwde kom andere getallen en onevenredig over de wijken verdeeld. Leggen we dan met uitvoering de focus op de wijken die onder de norm liggen? En niet buiten de bebouwde kom meenemen.

Maar ook plek 319 als het gaat om groen in de stad..

Feitjes

...

Omschrijving betekenis groen in Ridderkerk (waarden en functies)

...

Waar wordt al op ingezet vanuit vergroening? **Voorbeelden in plaatjes.**

- **kd5** eilanden in het Reijerpark (aanleg 2016)

Natuurvereniging IJsselmonde meldt in nieuwsbrief 2018-42 de in het Reijerpark aangetroffen bijzondere libellensoorten. Een verband met de Eko-eilanden valt niet uit te sluiten.

De gemeente past het onderhoud van het riet aan de vijver aan om een zo groot mogelijke kans op voortplanting en overleving van de bijzondere soorten te bieden. De uitstraling van het rietonderhoud ziet er hierdoor plaatselijk slordig uit vanwege het kort boven het wateroppervlak afgemaaid riet.

- Huis ten Donck
- Groene schoolpleinen (2016-2019)

Zes schoolpleinen zijn vergroend.

- Steenbreek
- Natuurlijk spelen

In het Reijerpark is nabij de vijver een natuurlijke speelplek aangelegd. (PLAATJE)

In de woonwijk..... is een natuurlijke speelplek aangelegd. (PLAATJE)

2.2. Identiteit en groen

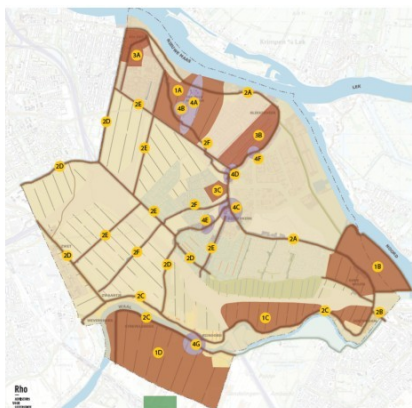
Ridderkerk ontleent zijn identiteit aan ligging in het unieke deltalandschap van het eiland IJsselmonde.

De kenmerken van dit Deltalandschap komen terug in zowel de grootschalige groengebieden rondom Ridderkerk als in de karakteristiek van linten, dijken en lanen in de gemeente zelf.

Stedelijke druk heeft er in de afgelopen decennia voor gezorgd dat de herkenbaarheid en beleefbaarheid van dit landschap is verminderd. Niet voor niets is er vanuit de landschapstafel Groen IJsselmonde sterk ingezet om het Deltalandschap van IJsselmonde robuuster en weer beter herkenbaar te maken.

Vanuit het uitvoeringsprogramma **Landschapstafel IJsselmonde (2015-2019)** zijn al diverse projecten uitgevoerd (of in planning) waarbij hieraan invulling wordt gegeven.

Ridderkerk is onderdeel van een prachtig landschap met een rijke historie en een rijke variatie aan groen. Dit groen is op elk schaalniveau beleefbaar en bereikbaar en bepaald in belangrijke mate de identiteit van de gemeente. Een sterke identiteit vraagt om sterke uitspraken over groen.

Figuur 3 - Erfgoed als belangrijke drager van de Ridderkerkse identiteit

Ontwikkelingen

De stedelijke druk in IJsselmonde zal altijd hoog blijven. Woningbouwprojecten, herinrichting van gebieden maar ook nieuwe ruimtevragen zoals zonneparken vragen om een sterke landschappelijke en groene structuur op elk schaalniveau; van gemeente tot wijk tot straat.

Groen biedt daarbij kansen om een positieve impuls te geven aan een gewenste ontwikkeling.

Ambitie

We willen zorgen dat groen altijd een volwaardige component wordt van een ruimtelijke ontwikkeling. Niet alleen de kwaliteit en kwantiteit van het groen moeten worden vastgelegd maar ook de waarde, zodat voorkomen wordt dat groen achteraf wordt ingepast of moet wijken voor ontwikkelingen.

Groen zien we hierbij niet als een gegeven. Groen is ook een ontwikkeling.

Naast het vastleggen van huidige waarden (Groene kaart 2018 en **Cultuurhistorische Waardenkaarten**) is het van belang duidelijk in beeld te hebben wat de identiteit is van het groen en welke doelen daarbij worden nagestreefd.

De groene kraag van Ridderkerk is een belangrijk uitloopgebied voor de inwoners van Ridderkerk. Hier liggen de grote parken en natuurgebieden. Vanuit de Omgevingsvisie wordt sterk ingezet om het met elkaar verbinden van deze gebieden. Voor de identiteit van de 'groene kraag' is het van belang het ook als 1 samenhangend gebied te benoemen en te

ontwikkelen. De (potentiele) natuurwaarde van dit gebied zal leidend moeten zijn in de ontwikkeling van deze identiteit.

Op bovenwijks niveau bepalen de singels, de dijken en de groene lobben het groene beeld van Ridderkerk. Ze vormen de hoofdgroenstructuur van Ridderkerk binnen de bebouwde kom. Elk onderdeel van deze structuur heeft zijn eigen karakteristiek en eigen betekenis binnen een wijk of buurt. Maar gezamenlijk is de potentie meer dan de som der delen. Gezamenlijk vormen ze een (in potentie) samenhangend netwerk van groen- en blauwe verbindingen, dragen ze in belangrijke mate bij aan de verkoeling van buurten, zijn het de parken van Ridderkerk en de visitiekaartjes van een wijk. Door de binnenstedelijke hoofdgroenstructuur in samenhang te ontwikkelen, als vogel- en vlindertuinen, ontstaat een krachtige identiteit waarin verscheidenheid mag blijven bestaan.

Het groen in de straat, het plantsoen voor de deur, en die grote boom op de hoek, zijn sfeerbepalend voor je directe woonomgeving. De karakteristiek van de openbare ruimte en het groen in een buurt zijn vaak ook onlosmakelijk verbonden met het stedenbouwkundige plan en daarmee de tijdsgeest.

Tegelijkertijd staat het groen in buurten meer dan elk ander groen onder constante druk. De 'conditie' van groen in straten is vaak minder van in grote groengebieden. Bomen in straten worden niet vaak ouder dan 30 jaar. Waar meer parkeerruimte nodig is, verdwijnt groen als eerste. Waar geen ruimte is in de ondergrond na herinrichting komt groen ook niet meer terug.

Maar juist het groen in de straat verdient het om met liefde behandeld te worden. Voor de bijdrage aan het klimaatprobleem, voor de karakteristiek van een buurt en als nestplaats voor vogels. Waarom kijken we niet naar het groen in onze straten als een waardevolle verzameling van soorten, die zorgen dat je blij wordt van waar je woont, waar we goed voor willen zorgen en waar we als gemeente trots op zijn? Het wijkgroen als ons eigen arboretum dus.

Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde

**We zien onze omgeving als recreatie- en productielandschap met
hoogwaardige natuur.**

We zien onze hoofdgroenstructuur als onze vogel- en vlindertuinen.

We zien het groen in onze wijken als ons arboretum.

Ambitie - Ridderkerk: de groenste gemeente van IJsselmonde

2.3. Biodiversiteit en groen

Biodiversiteit vertegenwoordigt een enorme economische waarde. Wat we eten is direct of indirect te herleiden naar biodiversiteit. We gebruiken biologische bronnen als bouw materiaal, grondstof voor medicijnen en als grondstof voor technologische innovatie. Onze mooiste recreatieve ervaringen zijn vaak te herleiden naar de rijkheid van een plek. Hoe groter de biodiversiteit hoe kleiner de kans op het ontstaan van ziektes (bij mens, dier en plant) en hoe groter de aanpasbaarheid aan klimaatverandering.

Maar ook indirect is biodiversiteit van belang. Mensen voelen zich beter in een groene omgeving. Een rijke omgeving zorgt voor ontspanning en 'je thuis voelen'. Een groen uitzicht heeft bewezen effect op het genezingsproces van zieken.

Ontwikkelingen

Het groen in Ridderkerk staat meer dan gemiddeld onder druk. Dit heeft alles te maken met de grote stedelijke druk en de relatief beperkte ruimte voor het groen in de wijken. Van de 18.000 bomen in beheer bij de gemeente is meer dan 25% er slecht aan toe. Bezuinigingen in beheer in combinatie met versnippering hebben geleid tot een afname aan soortenrijkdom aan planten en daarmee een afname aan leefgebied voor dieren. Vooral in de wijken is dit merkbaar. Hier is het groen het meest kwetsbaar. De grote groengebieden zijn het grote goed voor Ridderkerk. Het hoge gemiddelde aan m2 groen is hierop terug te voeren. Hier liggen nieuwe ontwikkelingen (transitie, nieuwbouw) echter op de loer.

Werken vanuit een visie

Wat belangrijk is bij de ontwikkeling van groen is dat we beter kijken naar de ecologische potenties en werken vanuit een visie op biodiversiteit en ecologie.

De biodiversiteit in de gemeente is enorm gebaat bij variatie aan groen en variatie aan leefomstandigheden. Tegelijkertijd draagt variatie aan groen in grote mate bij aan de leefkwaliteit van de bewoners. Het gaat hierbij om zowel variatie in soorten als variatie in leefgebieden.

Maar niet elke plek heeft de zelfde mogelijkheden. Zo zal de hoofdgroenstructuur prima kunnen fungeren als een aaneengesloten ecologisch netwerk binnen het stedelijk gebied. Het groen in de straten kan hieraan bijdragen maar hier zal meer rekening gehouden moeten worden met de beperkingen in oa. (groei)ruimte. Voor het groen rondom Ridderkerk, de grote groengebieden, zal gewerkt kunnen worden met specifieke doelsoorten en habitattypes.

Uitgangspunt moet zijn dat je **met** de natuur werkt en niet er tegen. Groen zal vanuit een visie op biodiversiteit ontwikkeld moeten worden. Hierbij kan ook stedelijke ontwikkeling een belangrijke rol vervullen door bijv. natuurinclusief te bouwen.

Commented

J

: Tekst van

J

,

J en

J

Ambitie

De gemeente Ridderkerk wil sturen op een grotere variatie aan samenhangende natuur in de gemeente die bijdraagt aan een beter leefklimaat en daarmee een grotere waarde van de gemeente:

Het vergroten van de biodiversiteit wordt uitgangspunt bij elke ruimtelijke ontwikkeling.

We zetten in op het beter beleefbaar maken van biodiversiteit in de gemeente.

We zorgen er voor dat biodiversiteit meer gaat bijdragen aan een gezond Ridderkerk.

We gaan het belang van biodiversiteit uitdragen bij scholen, bewoners en ondernemers.

Inzetten op het beleefbaar maken van biodiversiteit

2.4. Gezondheid en groen

Groen is goed voor ons. Even een frisse neus halen is voor niemand vreemd. Alleen al het kijken naar de kleur 'groen' heeft een ontspannend en stress reducerend effect. Wetenschappelijke onderzoeken tonen de directe relatie aan tussen de hoeveelheid groen in een buurt en het voorkomen van gezondheidsklachten, angsten en depressies.

Een groene omgeving maakt ons simpelweg gelukkiger en gezonder.

Voor het toepassen van groen is geen norm. De Nota Ruimte (2006) spreekt van 75m² groen per woning. In Ridderkerk wordt deze norm gehaald. Deze norm zegt echter niets over de kwaliteit van het groen.

Onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (Zhang, 2015) toont aan dat juist de bruikbaarheid en toegankelijkheid van het groen van groot belang is voor de gezondheid en het welzijn van een gemeenschap omdat hiermee een reden ontstaat om naar buiten te gaan en verbinding aan te gaan met je woonomgeving.

Ontwikkelingen / trends

Groen kan op twee manieren worden toegepast om de gezondheid van de bewoners van Ridderkerk te verbeteren; het beschermen van de gezondheid en het stimuleren van gezond gedrag.

Voor het beschermen van gezondheid is het van belang dat groen een positieve bijdrage blijft leveren aan de luchtkwaliteit. Met name op het gebied van stikstof dioxide (NO₂) spelen zowel kwaliteit (grootte van bomen) als kwantiteit (aantal bomen, oppervlakte aan groen) een belangrijke rol. Daarbij wordt de beleving van een 'slechte lucht' versterkt door toenemende hitte door klimaatverandering. Groen kan hierin een dubbelrol vervullen; filteren van lucht en verkoelen van de omgeving. Ook voor verkoeling is groot groen (bomen die volledig kunnen uitgroeien) maar ook goed geplaatst groen essentieel.

Het stimuleren van gezond gedrag wordt echter steeds belangrijker. We bewegen met elkaar steeds minder. In Ridderkerk voldoet maar 41% van de bewoners aan de beweegrichtlijnen van de GGD. Vooral ouderen bewegen te weinig.

Inherent hieraan is de toename van overgewicht. Sinds 1990 is het aantal Nederlandse volwassenen met matig of ernstig overgewicht gestegen van 1 op 3 naar 1 op 2. Bij kinderen is dit percentage gelijk gebleven (ca. 12%).

Vanuit het Speelbeleid Ridderkerk wordt ingezet op een percentage van 3% van het oppervlak openbare ruimte voor speelvoorzieningen. Voor andere doelgroepen bestaat deze normering niet, terwijl gebruik en beleving van het groen voor een ieder belangrijk is. Met name voor ouderen.

Ridderkerk heeft vergeleken met het landelijk gemiddelde een relatief groot percentage aan ouderen (24.1%). In 2030 is dit percentage 27,2%. In 2040 zal 28,3% van de bevolking 65 jaar of ouder zijn (CBS).

Er zal in de openbare ruimte meer rekening gehouden moeten worden gehouden met de mobiliteitseisen en -wensen van ouderen. In het kader van gezondheid en leefbaarheid betekent dit dat de inrichting van de openbare ruimte zodanig moet zijn dat ook deze doelgroep het groen kan blijven gebruiken en bereiken. – hog input vanuit sport? hoe staan we er voor?

Commentaar: Zie eerdere discussie bij een ander punt!

Voldoen aan Beweegrichtlijnen 2016

Per gemeente, volwassenen van 19 jaar en ouder

Percentage

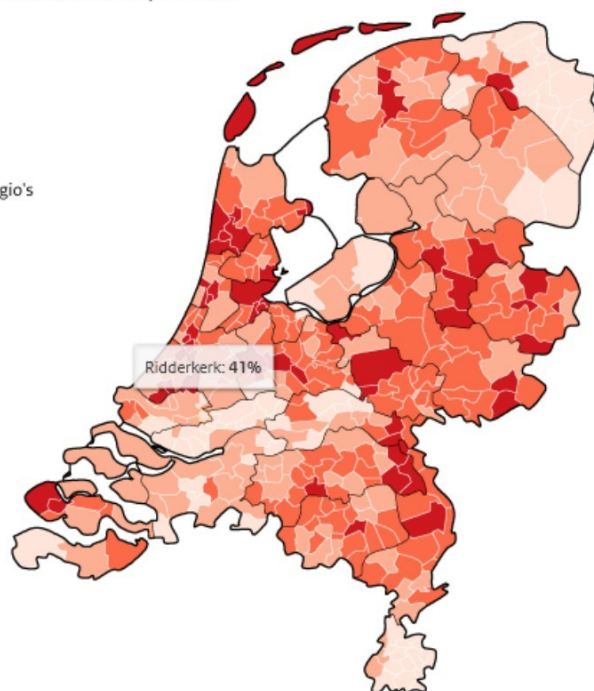
36 - 46

46 - 51

51 - 56

56 - 67

— GGD-regio's

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 GGD'en, CBS en RIVM

Ambitie

De gemeente Ridderkerk wil inzetten op goed toegankelijk en bruikbaar groen voor haar bewoners.

We zetten in op een toename van biomassa, zodat de luchtkwaliteit verbetert.

We maken groen toegankelijker en bruikbaar voor iedereen. Dit betekent onder meer voldoende groene speelplekken voor de jeugd en meer gebruiksgroen (eetbaar groen, groen voor vogels), verkoelend groen voor ouderen in de buurt en goed toegankelijke en verbonden recreatiegebieden (uitjes en ommetjes).

We gaan het belang van bruikbaar groen uitdragen onder de bewoners en specifiek onder scholen, welzijnsorganisaties en senioren.

In het kader van het stimuleren van gezond gedrag wil de gemeente inzetten op meer eetbaar groen in de openbare ruimte. Dit zorgt voor verbinding met de natuur, een extra reden om naar buiten te gaan en gezonder eten.

Inzetten op meer biomassa en multifunctioneel groen

2.5. Klimaat en groen

Vanuit de enquête en tijdens de bijeenkomsten heeft meer dan de helft van de bewoners aangegeven dat zij de nadelige gevolgen van de klimaatverandering ervaren. En driekwart zegt zich soms/ vaak zorgen te maken over deze verandering in de toekomst. De negatieve effecten van de klimaatsverandering hebben effect op de leefbaarheid van mens en dier en op de biodiversiteit met name binnen het stedelijk gebied. Hiermee is de klimaatsverandering een belangrijk thema geworden.

Dit thema beperkt zich niet tot de buiten ruimte, maar richt zich ook op de gebouwde omgeving. We zullen maatregelen moeten treffen die betrekking hebben op de uitdagingen hittestress, langdurige droogte, extreme neerslag, bodemdaling en biodiversiteit. Iedereen, zowel publiek als privaat, heeft hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Onder klimaatadaptief inrichten, beheren, bouwen en ontwikkelen verstaan we ook natuurinclusief inrichten, beheren, bouwen en ontwikkelen. We streven naar het vergroten van de leefbaarheid van mens en dier en de biodiversiteit in het stedelijke gebied.

Ontwikkelingen / trends

Door de opwarming van de aarde verandert het klimaat in Nederland. We krijgen te maken met zachtere winters en warmere zomers. De neerslag neemt toe maar niet heel veel. Vooral verandert de verdeling van de neerslag. Het wordt natter in het voorjaar, najaar en de winter. De zomers worden juist droger en heter. Daarbij zijn buien extremer en is er meer kans op stormen.

Effecten zijn onder meer:

- Veranderende natuur. Soorten uit warmere gebieden voelen zich steeds meer thuis in Nederland. In sommige gevallen leidt dit tot plagen, omdat de natuurlijke vijanden ontbreken.
- Afname biodiversiteit: soorten die zich niet kunnen aanpassen verdwijnen
- Meer water in de openbare ruimte. Extreme buien zorgen er voor dat het water niet snel genoeg weg kan en mogelijk schade veroorzaakt.
- Gezondheidsklachten. Periodes van hitte hebben direct effect op het welbehagen en soms ook op de gezondheid. Hitte versterkt het effect van smog op de luchtwegen.
- Verdroging. De zomers kennen langere periodes van droogte waardoor veel planten en bomen dood gaan. Bewoners gebruiken meer kostbaar drinkwater om de tuinen te sproeien.

Het exacte verloop van de klimaatverandering is niet te voorspellen. Wel gaat het nu sneller dan we gewend zijn. Door de fysieke leefomgeving klimaatbestendig in te richten kan de kans op schade worden verkleind.

In het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie hebben het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen de gezamenlijk de volgende ambitie vastgelegd:

- 2020: Waterrobuust en klimaatbestendig *handelen*
- 2050: Waterrobuust en klimaatbestendig *zijn*

Uit de Klimaatstresstest Light die is uitgevoerd door de gemeente Ridderkerk is gebleken dat op dit moment geen urgentie aanwezig is om acuut grote maatregelen te treffen. Wel zijn we

ons er van bewust dat door de fysieke leefomgeving klimaatbestendig in te richten de kans op schade door hitte en wateroverlast worden verkleind. Door in projecten klimaatadaptatie mee te koppelen, werken we aan het vergoten we de klimaatbestendigheid.

Figuur 4 - Hittestress in Ridderkerk – hoe roder de kleur hoe groter de kans dat hittestress optreedt

Ook kaartje wateroverlast toevoegen!

Groen

Klimaatverandering heeft een direct effect op groen en tegelijkertijd kan groen bijdragen aan een goede adaptatie. Dat lijkt een tegenstrijdigheid maar is het niet.

Kwetsbaarheid en groen

Het huidige groen is niet bewust gekozen op basis van adaptiviteit. Dat zal moeten veranderen. We zullen op de eerste plaats moeten zorgen dat groen bestand is tegen extremere weersinvloeden.

- We moeten in beeld hebben wat het effect is van klimaatverandering op groen. Welke soorten kiezen we voor de toekomst?
- Daarnaast moeten we goed in beeld hebben waar het risico op droogte of wateroverlast aanwezig is of waar juist de afwisseling in periode van droogte en wateroverlast het risico vormt. Kunnen we hier soorten groen kiezen die hieraan aangepast zijn of moeten de omgeving fysiek gaan aanpassen zodat groen beter kan gedijen?

We zullen soms dus ook onze fysieke leefomgeving zo moeten inrichten dat deze bestand is tegen het veranderend klimaat.

Zo zullen er plekken zijn waar we de sponswerking van de openbare ruimte moeten vergroten door:

- Het toepassen van meer waterbergend groen, zoals wadi's, in de openbare ruimte.
- Het oppervlakte water lokaal infiltreren door het doorlatend maken van verharde oppervlakten, zorgt voor snel opnemen van water in de ondergrond en houden het water beschikbaar bij droogte in de zomer. (sponseffect) Het apart afvoeren of opvangen van regenwater wat op daken valt, zodat het riool wordt ontlast.

En er zullen plekken zijn waar we bewust hitte moeten terugdringen, door:

- Schaduwrijke plekken te creëren, die voldoende koelte brengen
- Straten en pleinen te voorzien van bomen en gevels van groen om de stralingswarmte te temperen
- Meer groene plekken te maken die verkoeling brengen door verdamping.

Maar ook op het gebied van mitigatie speelt groen een belangrijke rol. Mitigatie betekent het beperken van de effecten van bijvoorbeeld klimaatverandering door het probleem zelf aan te pakken. Groen kan enorm helpen bij het terugdringen van CO₂. Met name bomen zijn enorme CO₂-sponzen. Zo lang een boom groeit legt deze CO₂ vast. Hierbij is de maat van de boom bepalend voor hoeveel CO₂ kan worden opgenomen. Hoe gezonder en groter een boom des te meer CO₂ wordt vastgelegd. Zo lang een boom niet wordt gekapt blijft de CO₂ ook vastgelegd.

Ambitie

De gemeente Ridderkerk conformeert zich aan de ambitie van het Nationaal Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Een groene omgeving is essentieel voor het slagen van deze ambitie.

Klimaatbestendigheid wordt uitgangspunt bij elke ruimtelijke ontwikkeling, herinrichting of beheersmaatregel.

De soortkeuze van groen wordt bepaald op basis van robuustheid en toekomstbestendigheid.

Bij het bepalen van de gewenste kwaliteit van het groen wordt ook de waarde vanuit mitigatie meegenomen

Klimaatbestendigheid als uitgangspunt bij ontwikkeling en herinrichting

2.6. Energietransitie en groen

De gemeente Ridderkerk streeft er naar om in 2050 geheel CO2 neutraal te zijn. Hiervoor werkt zij in de regio samen met 23 andere gemeentes in het Klimaatverbond. In 2021 moet de Transitievisie Warmte gereed zijn. Hierin staat aangegeven wat voor Ridderkerk de meest wenselijke manier is om uiteindelijk geheel aardgasvrij te kunnen zijn.

Nadruk bij de energietransitie ligt op het behouden van de kwaliteit van de buitenruimte.

Warmtenet

Mocht er sprake zijn van de aanleg van een warmtenet dan is dit van invloed op de ondergrond maar ook op de bovengrond. De inpassing van deze nieuwe infrastructuur mag niet ten koste gaan van het groen. Sterker nog, de impact op het ondergrondse profiel is zo groot dat er kansen kunnen ontstaan om het beter te gaan doen en juist de ondergrondse ruimte, en daarbij de bovengrondse ruimte te optimaliseren.

Zonnepanelen

Het opwekken van zonne-energie is in opkomst. De gemeente Ridderkerk steunt de toepassing van zonnepanelen om de doelstellingen voor een klimaatneutrale gemeente in 2050 te kunnen halen.

Commentaar: Deze paragraaf wordt door [J] bekeken en herschreven.

We willen het toepassen van zonnepanelen slim aanpakken en waar mogelijk combineren met andere functies. Zoeken naar meerwaarde en voorkomen van afname aan groen en groene kwaliteit moet het uitgangspunt zijn.

Ambitie

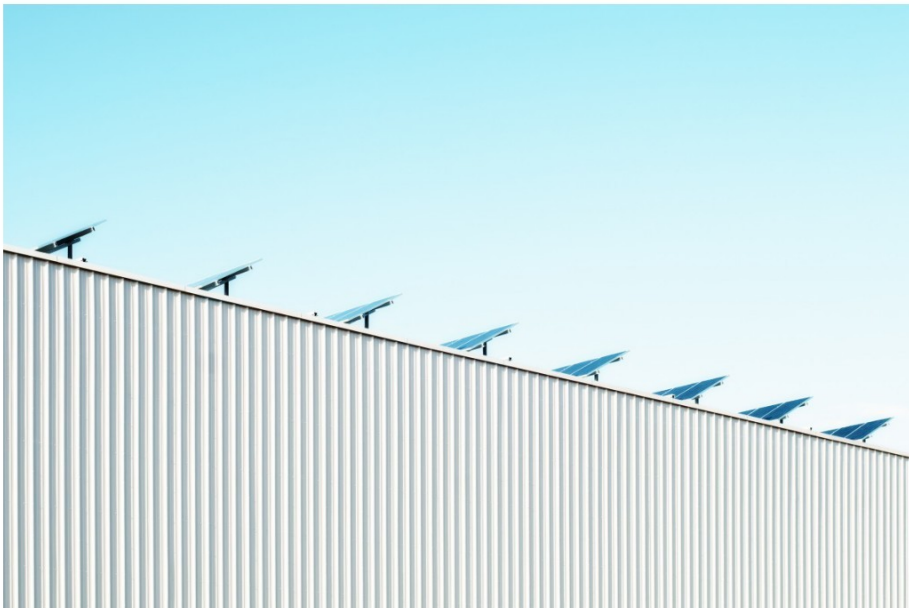
De gemeente Ridderkerk onderschrijft het belang van een duurzame gemeente en is hard op weg om de doelstellingen voor 2050 te realiseren. De energietransitie moet daarentegen plaatsvinden met afweging van alle belangen. Niet elke nieuwe vorm van energie is in elke straat geschikt. We willen zorgen dat energietransitie niet ten koste gaat van de leefbaarheid of identiteit van een plek.

Groen en bomen spelen hierin een cruciale rol.

We zien energietransitie als kans:

- om het openbaar groen in de gemeente te verbeteren.
- om functies slim te combineren (zoals energie en recreatie).
- om nieuwe ontwikkelingen te stimuleren.

Energietransitie mag niet ten koste gaan van ons groene kapitaal.

Energietransitie als kans; bijv. niet groene gebieden opofferen maar wel daken benutten

2.6. Economie en groen

Groen is van grote waarde. Het belang is vanuit de diverse thema's reeds benoemd. Groen draagt bij aan gezondheid en welzijn. Maar groen heeft ook directe economische waarde.

Een groene woonomgeving heeft een directe invloed op de waarde van de woning. Groen draagt bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven. Groen in en om de werkvloer zorgt voor een hogere productiviteit. Een comfortabel en aantrekkelijk winkelcentrum zorgt voor hogere omzetten.

Ontwikkelingen / trends

Ridderkerk is onderdeel van een dynamische omgeving waar de kwaliteit van groen en landschap onder druk staan. Binnenstedelijke ontwikkelingen maar ook grote ontwikkelingen als de transitie van landbouwgebieden en de opschaling van bedrijventerreinen vragen om een goed afwegingskader. Het is belangrijk dat groen en natuur als instrument worden meegenomen om uitbreiding of functieverandering voor elkaar te krijgen.

Groen speelt een belangrijke rol in het aantrekkelijk maken van de openbare ruimte. Een goede openbare ruimte is voor winkelcentra van groot belang voor een vitale lokale economie. In de huidige tijd moeten winkeliers en ondernemers sterk concurreren met het internetwinkelen en grootschaliger aanbod van winkels en detailhandel buiten de gemeente.

In algemene zin neemt de druk op de openbare ruimte steeds meer toe. Binnenstedelijke verdichting en uitbreiding zorgen voor een intensiever gebruik maar ook juist meer behoefte aan kwaliteit.

Door demografische veranderingen zal ook de behoefte aan de inrichting van de openbare ruimte veranderen. In Ridderkerk is nu al sprake van een vrij groot aandeel ouderen. Het Planbureau voor de Leefomgeving schat in dat in Ridderkerk in 2050 3x zoveel 80-plussers wonen als nu (van 2.000 naar 6.000). Comfort in de buitenruimte wordt hiermee nog belangrijker.

Koesteren van de schaarse ruimte

Het is belangrijk om als gemeente grip te houden op de ontwikkeling van onze schaarse ruimte. Wil de openbare ruimte optimaal van waarde kunnen zijn voor de bewoners en ondernemers dan wil je goed kunnen sturen op toekomstige behoeftes.

De waarde van de openbare ruimte zit hem uiteindelijk niet alleen in de betekenis voor bewoners maar ook in de flexibiliteit die het biedt bij ontwikkelingen. Het is de 'lucht' in de gemeente. Groen is hiervan een essentieel onderdeel.

Toch zie je nog vaak groene gebieden, of potentieel groene gebieden verdwijnen voor ontwikkeling. Als we zuinig moeten zijn op onze openbare ruimte moet ook duidelijk zijn welke waarde of potentiële waarde die ruimte representeert.

Waardebepaling De waarde van groen

In Ridderkerk is de waarde van groen niet concreet vastgelegd.

Wel wordt de functionele waarde gegarandeerd vanuit het bestemmingsplan en zijn in de APV2018 van de gemeente Ridderkerk voor houtopstanden waardecriteria opgenomen.

Voor bomen en houtopstanden die op de Groene Kaart staan is omgevingsvergunning verplicht. Deze omgevingsvergunning kan worden geweigerd op grond van:

- de natuurwaarde van de houtopstand;
- de landschappelijke waarde van de houtopstand;
- de waarde van de houtopstand voor stads- en dorpschoon;
- de beeldbepalende waarde van de houtopstand;
- de cultuurhistorische waarde van de houtopstand;
- de waarde voor de leefbaarheid van de houtopstand.

Op basis van deze waarden kan een herplantplicht onder voorschriften worden opgelegd.

Bovenstaande waarden van groen zijn echter niet meetbaar. Hoe bepaald je de landschappelijke waarde? En hoe verhoudt dat zich tot de waarde van een bouwproject?

Om groen goed op waarde te schatten moeten objectieve criteria worden opgesteld waarmee groen in al zijn facetten op een goede manier op waarde kan worden geschat. De noemen dit de inclusieve waarde van groen.

Ambitie

De gemeente Ridderkerk heeft de ambitie om de groenste gemeente van IJsselmonde te worden.

Daar hoort ook de ambitie bij dat we gezamenlijk aan de slag gaan met vergroening én dat we daarmee onze woon- en werkomgeving waardevoller maken.

Deze waarde willen we inzichtelijk maken en koesteren.

Het vergroenen van winkelcentra en bedrijventerreinen stimuleren bij ondernemers om de aantrekkelijkheid en het comfort te verhogen.

We zetten in op het vergroenen van de openbare ruimte op bedrijventerreinen en winkelcentra.

De inclusieve waarde van groen wordt een belangrijk uitgangspunt bij (her)ontwikkeling van gebieden.

Groen geeft ons lucht en ruimte. We blijven zoveel mogelijk zelf eigenaar van de openbare ruimte en het groene kapitaal.

We willen de waarde van groen meetbaar maken en ons kapitaal beschermen

2.7. Participatie en groen

Groen leeft onder de inwoners van Ridderkerk! Dat hebben we gemerkt. Wij gaan daarom de inwoners ook betrekken bij de uitvoering van de Groenvisie. Per buurt kan dit een andere aanpak betekenen. Daarin zijn we lerend, flexibel en leveren we maatwerk.

Bij de uitvoering van de Groenvisie worden uiteraard ook partners betrokken als het Waterschap, Wooncompas, Rijkswaterstaat en de beheerders van kabels en leidingen.

Ambitie

Meer en kwalitatief beter groen doen we samen. We willen als gemeente het goede voorbeeld geven en mogelijkheden faciliteren om onze ambities waar te maken.

We betrekken de inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers actief bij het vergroenen van hun eigen buurt. Daarin zijn we lerend, flexibel en leveren we maatwerk.

DEEL 2– Uitwerking

(korte termijn 2020-2024)

3.1. Van ambitie naar actie

De ambities die de gemeente heeft voor haar groene kapitaal worden vanuit alle thema's integraal doorvertaald naar de verschillende groene deelgebieden; van groene kraag tot in de straat.

Voor deze doorvertaling maken we zowel gebruik van de wensen die vanuit participatie zijn opgehaald als specifieke kennis vanuit de gemeentelijke afdelingen.

3.2. Groen algemeen

De Visie op Groen is een ambitieuze visie. Het vraagt de gemeente om op meerdere vlakken veranderingen door te voeren maar allemaal met als doel meer kwaliteit en kwantiteit in groen te bewerkstelligen.

Uitgangspunten

In algemene zin wordt ingezet op een robuuster en gevarieerder bestand aan bomen en planten, dat beter bestand is tegen ziektes en klimaatverandering en bijdraagt aan een duurzame leefomgeving.

Uitgangspunt hierbij is dat er zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van inheemse of autochtone soorten; soorten die van nature thuishoren in de omgeving van Ridderkerk en daarmee van nature beter bestand zijn tegen ziektes en beter bijdragen aan een samenhangend ecosysteem.

Kanttekening die hierbij duidelijk gemaakt moet worden is dat er goed gekeken moet worden naar de effecten van klimaatverandering op het gebruik van deze soorten. Maar ook de beperkingen van een stedelijk gebied moeten worden meegewogen in de keuze van de soort. Soms zijn uitheemse soorten beter geschikt.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Aantal soorten insecten en mijten
<i>Salix</i> (5 soorten)	Wilg	450
<i>Quercus robur</i> & <i>Q. petraea</i>	Zomer en Winter eik	423
<i>Betula pubescens</i> & <i>B. pendula</i>	Zachte en Ruwe berk	334
<i>Crataegus monogyna</i>	Eénstijlige meidoorn	209
<i>Populus</i> (4 soorten)	Populier	189
<i>Pinus sylvestris</i>	Grove den	172
<i>Prunus spinosa</i>	Sleedoorn	153
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte Els	141
<i>Ulmus</i> (2 soorten)	Iep	124
<i>Malus sylvestris</i>	Wilde appel	118
<i>Corylus avellana</i>	Hazelaar	106
<i>Fagus sylvatica</i>	Beuk	98
<i>Picea abies</i>	Fijnspar	70
<i>Fraxinus excelsior</i>	Gewone es	68
<i>Sorbus aucuparia</i>	Wilde lijsterbes	58
<i>Tilia</i> (2 soorten)	Linde	57
<i>Acer campestre</i>	Veldesdoorn	51
<i>Carpinus betulus</i>	Haagbeuk	51
<i>Acer pseudoplatanus</i> *	Gewone esdoorn	43
<i>Larix decidua</i> *	Europese lariks	38
<i>Juniperus communis</i>	Jeneverbes	32
<i>Quercus rubra</i> **	Amerikaanse eik	12
<i>Castanea sativa</i> *	Tamme kastanje	11
<i>Ilex aquifolium</i>	Scherpe hult	10
<i>Aesculus hippocastanum</i> *	Paardenkastanje	9
<i>Juglans regia</i> *	Walnoot	7
<i>Taxus baccata</i>	Gewone taxus	6
<i>Quercus ilex</i> *	Steenek	5
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Robinia	2
* Uitheemse soort in Groot-Brittannië		
# Data voor Hongarije		

Arbor Vitae (2011) – hoeveelheid insecten op inheemse en uitheemse boomsoorten

Het aanpassen van het groenbestand is niet een eenmalige ingreep maar vergt betrokkenheid, ambitie en continue monitoring (zie ook Hoofdstuk Borging en monitoring).

Investerings

- Stapsgewijze vernieuwing van het groenbestand vanuit de vastgestelde ambities
- Inschakelen van specifieke kennis over de toepassing van inheemse danwel autochtone soorten. Bijvoorbeeld het aannemen of aanstellen van een ecooloog.

- Opstellen van een Visie op Groen-kaart voor Ridderkerk. Hierop worden de ambities verwoord en wordt de voortgang getoond ten aanzien van de realisatie van deze ambities. Deze kaart wordt jaarlijks bijgewerkt.

3.2.1. De waarde van groen

Dat groen een grote bijdrage levert aan een duurzame leefomgeving is bekend. Groen heeft in die zin een grote waarde. Maar wat is groen ons in de praktijk waard?

De willen toe naar een waardebepaling van het groen in al zijn facetten. Daarin ontbreekt op dit moment kennis en inzicht. Zo zegt de APV zegt niets over de waarde van groenvlakken zoals bijv. plantsoenen of gazon.

Vanuit de Visie op Groen willen we inzetten op een waardebepaling van het groen in algemene zin (bomen, heesters, gras, etc.). We willen hierbij inzicht krijgen in de totale waarde van al het groen.

We kunnen hiervoor de reeds bestaande waarden van de APV gebruiken en deze als volgt onderverdelen:

De gebruikswaarde

- de natuurwaarde;
- de landschappelijke waarde;
- de waarde voor de leefbaarheid

De belevingswaarde

- de waarde groen voor stads- en dorpsschoon;
- de beeldbepalende waarde van groen;

De toekomstwaarde

- de cultuurhistorische waarde van groen;

Aangevuld met 2 extra waarden die vooruitkijken naar de toekomst en een vertaling moeten geven van de ambitie die we hebben met groen:

- De potentiële waarde van het groen (vanuit kennis)
- De gewenste waarde van het groen (vanuit ambitie)

De gewenste waarde van bomen zal als dynamische laag moeten worden toegevoegd aan de Groene Kaart.

De potentiële waarde van het groen zal leidend moeten zijn bij het bepalen van de compensatie(waarde) en daarmee input moeten zijn in de discussie omtrent de herinrichting of nieuwe inrichting van een gebied. Hierbij kan een middel als TEEB

(<https://www.teebstad.nl/>) , dat de waarde van groen in financiële baten omzet, helpen.

Daarnaast berekent het programma I-Tree de baten van bomen en zal binnenkort Groene Baten Planner (via Atlas Natuurlijk Kapitaal) worden gelanceerd voor publiek gebruik.

Waarden integraal afwegen

Keuzes die gemaakt worden vanuit de ambities voor groen kunnen effect hebben op reeds bestaande waarden (zoals cultuurhistorie). Er dient altijd een goede afweging plaats te vinden tussen de waarden.

Investerings

- Ontwikkelen van kennis en vaststellen werkwijze voor de waardebeoordeling van groen. Ook de potentiële waarde moet hierin worden meegenomen.
- Opwaarderen van de Groene Kaart met een dynamische laag ambitie voor bomen en houtopstanden
- Projecten standaard doorrekenen vanuit de potentiële waarde van groen en dus ook uitdrukken in euro's.

3.2.2. Biodiversiteit

Nu is het woord biodiversiteit in deze visie al vele malen gevallen. We hebben er allemaal een beeld bij maar de term wordt ook vaak generiek gebruikt. De kans bestaat dat de term op een gegeven moment uitgehold wordt. Dat moet worden voorkomen. Om de ambities ten aanzien van biodiversiteit ook daadwerkelijk te realiseren is ook gericht kennis nodig op dit vlak. Deze kennis is niet aanwezig binnen de gemeente.

Het is noodzakelijk om in beeld te krijgen wat de potenties zijn van het groen en de groene gebieden van Ridderkerk als het gaat om ecologie en biodiversiteit. Deze kennis zal ook moeten worden vastgelegd.

Er zal binnen de gemeente een ecooloog moeten worden aangesteld en ingehuurd die de ambities ten aanzien van biodiversiteit bewaakt en monitort. Daarnaast zal deze ecooloog aan de slag moeten met een Ridderkerkse visie op biodiversiteit waarin doelen worden omschreven voor het vergroten van de groene kwaliteit vanuit ecologisch oogpunt.

Investerings:

- Aannemen van een 'gemeente' ecooloog
- Opstellen van een visie op biodiversiteit

3.2.3. Snippergroen

We moeten zuinig zijn op onze groengebieden. Dit geeft ons flexibiliteit om te anticiperen op de toekomstige impact van de klimaatverandering en een goede buffer te hebben binnen een zich sterk ontwikkelende omgeving.

Investerings

- We houden vast aan onze groene eigendommen voor zover dit snippergroen betreft en breiden deze waar mogelijk uit.

3.2.4 Ongeregistreerd grondgebruik

In bewerking

Er zijn percelen grond in gebruik bij derden waarvan niet duidelijk is of dit gebruik met een overeenkomst is vastgelegd. Veelal betreft het percelen met een groenbestemming.

Investering:

- We onderzoeken de status van het ongeregistreerd grondgebruik en vorderen oneigenlijk in gebruik genomen gronden terug.

3.3. Bomen en bomenkap

De waarde van bomen

Bomen zijn een onmisbaar onderdeel van de stedelijke groenstructuur. Het beeld van de gemeente wordt voor een groot deel bepaald door de aanwezigheid van bomen. Bomen dragen in belangrijke mate bij aan een prettige en gezonde leef- en werkomgeving.

Tevens zijn bomen een belangrijke schuil- en verblijfplaats voor vogels en insecten, zijn ze een bron van voedsel voor mens en dier en vormt hout een belangrijke grondstof.

Bedreigingen van bomen

Bomen komen het meeste tot hun recht in een natuurlijke omgeving. Waar ze dicht bij elkaar kunnen staan, letterlijke steun hebben aan elkaar en elkaar beschermen tegen de elementen. Een stedelijke omgeving is voor een boom zelden optimaal. Een stadsboom wordt 9 van de 10 keer aangepast aan de eisen van de omgeving (bijv. snoei overhangende takken of vormsnoei) of de boom zelf past zich aan aan de situatie (bijv. vanwege een beperkte groeiplaats). Bomen in een stedelijke omgeving worden zelden ouder dan 40 jaar. Dit is inherent aan de levensduur van de openbare ruimte (gem. 40 jaar) en de civieltechnische infrastructuur (40 jaar)

Een ontmoedigende gedachte, wetende dat bomen die in hun natuurlijke omgeving staan makkelijk honderden jaren oud kunnen worden. Een boom die 40 jaar oud wordt in een stedelijke omgeving zou je daarbij, door beperkingen in boven- en/of ondergrond, kunnen zien als een permanent zieke boom. Een boom die bij lange na niet zijn maximale capaciteit heeft bereikt als het gaat om CO₂-opname, wateropname, verkoeling of biodiversiteit.

De potentie van het streven naar gezonde bomen in een stad is dus enorm. De hoofdgroenstructuur van Ridderkerk biedt ruimte op deze potentie optimaal te gaan benutten.

Schema levensduur openbare ruimte / cyclus onderdelen?

Uitgangspunten

Aanplant en bomenkap

De hoofdgroenstructuur wordt beschermd. Kap van bomen is hier niet toegestaan ook niet vanuit energietransitie. De groeiplaats van bomen is altijd zo optimaal mogelijk, zodat de boom oud kan worden en waarde kan krijgen in zijn omgeving. Elke boom is in potentie in monumentale boom.

De kap van bomen wordt altijd gecompenseerd. Op de eerste plaats ter plekke. Wat er terugkomt is waardevoller dan wat er stond.

Bij de herplant of aanplant van nieuwe bomen moet worden gestreefd naar een variatie van soorten. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de 10-20-30 regel van Santamour (uitleg regel van Santamour in blijage x of afbeelding)

Bij de aanplant van bomen moet worden gestreefd naar een variatie in leeftijd, zodat bij eventuele vervanging in de toekomst geen kaalslag ineens plaatsvindt. Dit kan door in een

project bij aanleg al verschillende groottes aan te planten maar beter nog is om bomen gefaseerd te vervangen waar deze variatie gewenst is.

Uitgangspunt bij (her)inrichting is het plaatsen van bomen die een optimale groeiplaats hebben.

In het stedelijk gebied dient de ambitie voor bomen te worden vastgelegd (zie ook paragraaf 3.2.1.)

Waar mogelijk wordt gekapt hout binnen de gemeente duurzaam hergebruikt. Bijv. in de bouw of in lokaal geproduceerde houten producten en meubels

Herplant/compensatie

Bij vervanging van bomen dient het compensatieschema te worden gevolgd. Uitgangspunt is dat elke boom wordt gecompenseerd, dat de biomassa (bladoppervlak) op termijn toeneemt en goed wordt gekeken naar de meerwaarde die herplant kan opleveren.

Investering korte termijn

- Het maken van optimale boomgroeiplaatsen en volledige compensatie standaard opnemen in een (her)inrichtingsbudget.
- Vaststellen van een nieuwe methodiek ten aanzien van kap en compensatie. Een voorstel voor een nieuw compensatieschema is opgenomen in **bijlage x**
- Vaststellen van een nieuwe lijst met gewenste bomen en onderbeplanting waarin lokale oorsprong, klimaatbestendigheid, duurzaamheid (levensduur / niet snelgroeïend), waarde voor fauna, bepalend zijn voor de keuze. Een voorzet voor deze soortkeuze is gedaan in **bijlage x**

Bestaat er iets als Ridderkerks hout / Peilen interesse sociale werkplaats / Samenwerking met gemeentewerf?

3.4. Grote groengebieden

Groenkwaliteit

De grote groengebieden van Ridderkerk vormen tezamen een 'groene kraag' rondom het gehele stedelijke gebied. Deze groene kraag is op regionale schaal een belangrijke recreatieve en ecologische verbinding tussen de Hoeksche Waard en het groene hart. Voor Ridderkerk zelf vormt het een belangrijke groene buffer tegen verstedelijking. De groene kraag bestaat enerzijds uit parkgebieden: het Oosterpark, Reyerpark, Donckse Bos en Donckse velden, de Gorzen, de Grienden en het Waalbos en anderzijds uit landschap met agrarische functies..

Vanuit de omgevingsvisie is als opgave voor deze groengebieden meegegeven:

- Het verbeteren van de verbindingen tussen de gebieden en beter aansluiten met de groenstructuren in de stad
- Het beter bereikbaar en herkenbaar maken van de groengebieden (differentiatie)

De groene kraag van Ridderkerk is in vele opzichten van groot belang voor de leefbaarheid van de stad. In alle beleidsstukken van de afgelopen decennia is het belang hiervan benadrukt en zijn ambities vastgelegd. Toch heeft dit nog niet geleid tot een integrale samenhangende aanpak waarbij verder inhoud is gegeven aan de thema's als 'bereikbaarheid', 'biodiversiteit', 'verbinden' of 'klimaat'.

Daarbij is er de complicerende factor dat er naast een diversiteit aan gebruikers/eigenaren, meerdere beheerders actief zijn binnen de 'groene kraag'. Doelen zijn dan ook niet altijd het zelfde.

Wat willen de bewoners?

De bewoners zien de grote groengebieden als belangrijk uitloopgebied. Uit de enquête is gekomen dat er behoefte is uit betere verbindingen tussen de verschillende groengebieden.

Daarnaast vinden bewoners de groengebieden soms saai. Met name het Oosterpark wordt regelmatig genoemd als 'te verbeteren'. Hierbij wordt meer variatie genoemd en de wens voor grote bomen die fijnstof afvangen.

Wat moet er gebeuren?

Ontwikkelingen kunnen opeens hard gaan. Zeker in een gebied waar de stedelijke druk erg groot is, zoals Ridderkerk. Voorkomen moet worden dat kansen over het hoofd worden gezien omdat vanuit een enkel belang besluiten worden genomen.

De grote betekenis van de groene kraag voor de stad Ridderkerk vraagt om een integrale visie met duidelijke doelen voor de lange termijn;

1. Welk raamwerk gaan we maken om ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen sturen?
2. Welke ambitie gaan we vastleggen ten aanzien van onder meer biodiversiteit, klimaat, recreatie?

Dit vraagt om een brede (intercollegiale) maar ook om een verdiepende (integrale) aanpak.

Uitgangspunten

Gevarieerde beplanting

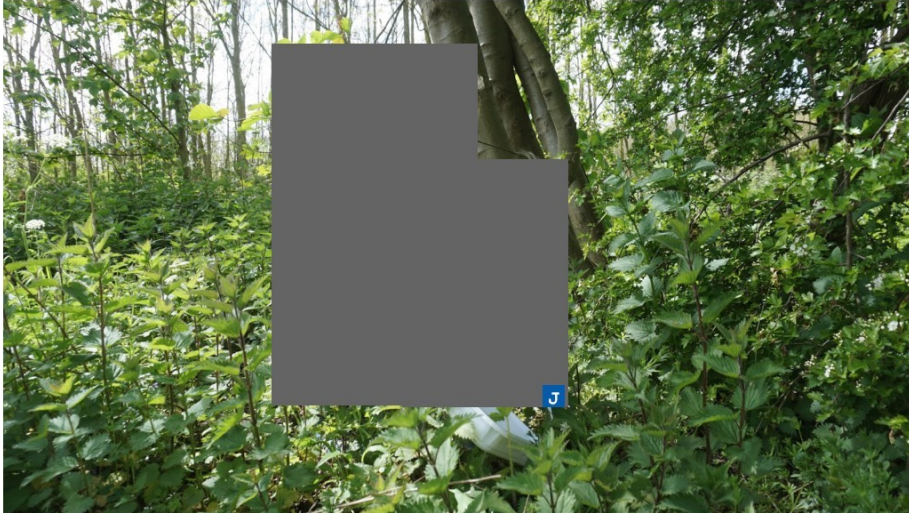
Een gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen en planten moet het uitgangspunt zijn voor alle toekomstige beplanting. Het zorgt voor veel meer biodiversiteit, een adaptiever en robuuster bomenbestand, het versterkt de relatie van de bewoners met hun omgeving. In en tussen de wijken zal de nadruk meer liggen op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting, terwijl voor de groene kraag de biodiversiteit en natuurlijke potentie een grotere rol zal moeten spelen.

[Gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen, struiken en planten]

Eetbaar landschap

Met name in de grote groengebieden zoals het Oosterpark, Waalbos en Reijerpark is er ruimte voor voedsel. Voor vogels maar ook voor de recreant. De gemeente wil naast meer gevarieerde beplanting ook meer soorten die kunnen voorzien in eetbare vruchten en noten.

[Inzetten op eten uit de natuur]

Samenhang in landschap, variatie in beleving

Een krachtige buffer tegen verstedelijking en een veerkrachtig groengebied vraagt om samenhang. Daarbinnen moet worden gezocht naar variatie in aanbod van functies en beleving.

Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor cultuurhistorie. Op veel plaatsen zijn sporen uit het verleden te vinden. Deze vertellen het verhaal van de woonomgeving en zijn bepalend voor de identiteit van de omgeving en daarmee van invloed op de relatie van de bewoners met hun leefomgeving.

Groene zones als klimaatbuffer en luchtfilter

De groene kraag van Ridderkerk is niet alleen een belangrijk uitloopegebied voor wandelaars en fietsers maar vormt ook een in potentie belangrijke kraag van frisse en koele lucht. Juist in gebieden waar natuur de ruimte krijgt kan optimaal CO₂ worden vastgelegd. Bovendien, hoe meer biomassa, hoe meer lucht wordt gezuiverd en fijnstof kan worden afgevangen. Door de schaal van de groene kraag ligt hier in potentie een enorme klimaat- en luchtbuffer. Op veel plekken is de groene kraag direct verbonden met de groene lobben in de wijken, waarmee koele lucht direct de wijken kan instromen. Een belangrijke kwaliteit vanuit het oog van klimaatadaptatie.

Groene kraag als raamwerk voor nieuwe functies

De groene kraag zien wij als het recreatie- en productielandschap van Ridderkerk. Dit landschap zal zo sterk moeten zijn dat het ook functieveranderingen kan opvangen. Het zal als groen raamwerk moeten fungeren waarin uitwisseling kan plaatsvinden met functies die

nu bijvoorbeeld in een buurt of wijk liggen. Zo kan een betere balans ontstaan tussen de hoeveelheid groen in de wijken en het groen daarbuiten. Voor gebieden in transitie, zoals bijv. kassengebieden, is het belangrijk dat de groene kraag, ruimte biedt voor andere functies, zonder dat dit ten koste gaat van de groene kwaliteit. Een ontwikkeling moet daarom altijd samengaan met een visie op groen.

Investerings korte termijn

Integrale visie Groene Kraag

De groene rand van Ridderkerk is versnipperd maar de waarde vanuit groen is groot. Toch worden er nog steeds per project ad hoc keuzes gemaakt over beheer en inrichting. Vooral inzicht in kansen voor biodiversiteit ontbreekt.

We willen één visie op de Groene Kraag van Ridderkerk waarbij alle partijen zijn betrokken (gemeente, Staatsbosbeheer, NRIJ, etc.). In deze visie worden duidelijke uitgangspunten benoemd ten aanzien van biodiversiteit, klimaat, energietransitie, recreatie, sport, wonen en bedrijvigheid

Project De Nes

Het door de gemeente aangekochte akkerland De Nes is bij uitstek geschikt om in te richten met een diversiteit aan inheemse bomensoorten, struiken etc. die bijdragen aan het verbeteren van de biodiversiteit. Voor De Nes zijn geen specifieke doelen benoemd ten aanzien van biodiversiteit. De Nes kan fungeren als proeftuin maar ook als voorbeeldproject om tot een hogere kwaliteit aan groen te komen. Hiervoor heeft het de voorkeur dat de gemeente zelf het beheer in handen heeft.

De aangepaste inrichting waar deels de natuur zich zelf gaat ontwikkelen zal pas na enkele jaren zichtbaar worden.

Dit project wordt geëvalueerd waarbij opgedane kennis weer als input dient voor aanscherping van de Visie op Groen en kan worden toegepast in een volgend project.

Aanpassingen in beheer

Beheer op dit moment –

Maaibeheer:

Het huidige maaibeleid is al zodanig ingericht dat er in het kader van Flora en Faunabeheer gefaseerd gemaaid wordt. Dit vertaalt zich in maaibeurten die jaarlijks op dezelfde locatie worden uitgevoerd tot locaties die slechts één keer in de één of twee jaar aan de beurt zijn. Deze laatste bevinden zich op de kanten van de watergangen en zorgen buiten nestgelegenheid ook voor schuilmogelijkheden van vogels, amfibieën en insecten in de winterperiode.

Voorkomende werkzaamheden van het huidige maaibeleid:

- Grasveld (gazon) 24 tot 26 keer per jaar.
- Grasveld (gazon) beeldkwaliteit B.
- Grasveld (gazon) beeldkwaliteit C.

- Kruidenrijk gras 6x jaarlijks kneuzen en laten liggen.
- Kruidenrijk gras 2x jaarlijks maaien en ruimen.
- Kruiden/Bloemenmengsel 1x jaarlijks maaien en ruimen.
- Ecologische zone 1 meter breed even jaren maaien en ruimen.
- Ecologische zone 1 meter breed oneven jaren maaien en ruimen.
- Ecologische zone 2 meter breed even jaren maaien en ruimen.
- Ecologische zone 2 meter breed oneven jaren maaien en ruimen.
- Ecologische zones 3 meter en meer breed even jaren maaien en ruimen.
- Ecologische zones 3 meter en meer breed oneven jaren maaien en ruimen.

Beheer straks

Maaibeheer: (Zie Hieronder xNOG SAMENVATTEN)

Overjarig Kruidenrijk gras

Het huidige maaibeleid kent geen overjarig kruidenrijk grasland. Door in het huidige maaibeleid deze beheermaatregel op te nemen wordt de biodiversiteit versterkt en worden er meer schuil/overwinterings- mogelijkheden gecreëerd voor vogels, zoogdieren en insecten.

Toepassing locaties

Deze beheermaatregel kan in 2020 zonder meer toegepast worden in de buitengebieden, parken en groene lobben van de gemeente Ridderkerk. Denk hierbij aan: Groene lobben Donkersloot, Kievietsweg (tussen Randweg en Rijsingel aan de kant van de Rotterdamseweg). Reyerpark (tussen Hogeweg en Manege Reyerbos) en recreatiegebied 'De Gorsen'.

Sinusbeheer

Eén van de mogelijkheden om het huidige maaibeleid en de biodiversiteit te vergroten is door het toepassen van 'Sinusbeheer' in de maaibeurten van het kruidenrijk gras (2x jaarlijks maaien). Bij sinusbeheer, ook wel meandermaaien genoemd, wordt tijdens de maaibeurt in de vegetatie een pad (of deel van de locatie) van ca. 40% overgeslagen. Hierdoor ontstaat er meer variatie dat op zijn beurt de biodiversiteit ten goede komt. In de praktijk betekent dit dat per eerdergenoemde *maaibeurt Kruidenrijk gras* (zie opsomming voorkomende werkzaamheden) de uitvoering in twee delen uitgevoerd wordt. Eerste maaibeurt ca. 40% en een 2^e maaibeurt 60%. Voor de beeldvorming, deze beheergroep is al geknipt in twee maaibeurten en wordt op zijn beurt geknipt in twee maaibeurten per cyclus (in zijn totaal dus 4 maaigangen). Door deze manier van maaien kunnen insecten uitstappen van het ene gemaaide deel naar het andere en zullen eitjes deels gespaard blijven.

Toepassing locaties

Deze manier van maaien zou in 2020 als pilot project toegepast kunnen worden in: de Gorsen (Donkersloot), het Reyerpark (West), de Ringdijk (Slikkerveer), Middenmolendijk (Drievliet/t Zand) en Kievietsweg (Bolnes).

Omvormingen

Een ander middel om de biodiversiteit direct te beïnvloeden is het omvormen van Kruidenrijk gras naar Kruiden/Bloemenmengsel. Binnen de gemeente gebruiken we op advies van de Bijenvereniging het bloemenmengsel Tübingen 49A dat uit 11 eenjarige/meerjarige soorten bestaat. En op advies van de Vlinderstichting de mengsels Staygreen 2 en 3. Deze laatste zijn beiden inheemse mengsels (streekeigen soorten). Het bijen/vlindermengsel Staygreen 3 bestaat uit 26 plantsoorten. Staygreen 2 dat gebruikt wordt bij de bestrijding van de Eikenprocessierups bestaat uit 15 soorten die voor ei-afzettingsmogelijkheden, voedsel en bescherming zorgen van nuttige natuurlijke vijanden van de rups (zoals bijvoorbeeld sluipwespen).

Deze beheergroep is de afgelopen jaren al op diverse plaatsen ingezaaid en in beheer. Buiten dat het goed is voor het bijen en vlinderbestand heeft dit mengsel ook visueel een aantrekkingskracht op

passanten. Deze manier van toepassing en de bijbehorende communicatie maakt inwoners attent op het onderwerp biodiversiteit. Daarnaast worden dit soort beheer (waar maar 1x per jaar gemaaid en geruimd wordt) doorinwoners wel in de woonkern geaccepteerd terwijl dit bij kruidenrijk gras met dezelfde maaifrequentie niet het geval is. We streven echter wel naar de inzet van bloemenmengsels die zo veel mogelijk bestaan uit inheemse soorten, en buiten bloeiende ook waardplanten voor de voortplanting bevatten.

Toepassing locaties

Omdat bijen en vlinders vanaf februari tot en met november actief op zoek zijn naar nectar is het wenselijk om buiten het eerdergenoemde mengsel (Staygreen 2 en 3) dit mengsel ook in combinatie met bollen te gebruiken. Beide groepen (bollen en bloemen) versterken elkaars levensduur. Zo komen bollen al op in januari en beschermen tijdens hun bloeitijd ontkiemende bloemzaden tegen maaioede van de gazonmaaier. Waarbij op hun beurt bloeiende bloemen de bol de gelegenheid geven af te sterven en voedsel in de bol op te slaan in plaats tijdens het maaien afgemaaid te worden. Bij locaties waar bollen/bloemen mengsels toegepast kunnen worden kan gedacht worden aan: de Erasmuslaan ('t Zand), Populierenlaan (west), Randweg (Slikkerveer) en Vogelvluit (Drievliet). Locaties waar bijen/vlindermengsels buiten de bestaande locaties toegepast kunnen worden zijn: Reyerpark (tussen Manege Reyerbos en NME centrum), Jorispark (Centrum), Rembrandweg (Centrum), Randweg (Slikkerveer), Electropark (Slikkerveer), Riebeekpark (Bolnes) en Lindelaantje (Bolnes). Voor het beheer dient echter wel rekening gehouden te worden met een door-zaaicyclus van om de 2 jaar.

Toekomst beheer

Als gemeente doen we al veel aan het borgen van de biodiversiteit door gefaseerd te maaien en diversiteit van inheemse planten door ecologisch beheer te borgen. De veranderende tijd (klimaat/duurzaamheid) vraagt echter toch om een andere manier van beheer willen we de biodiversiteit behouden en versterken. Buiten de borging van de biodiversiteit in het maaibeleid wordt er ook gedacht aan het planten van bijen en vlinder minnende sierheesters in gazons en beplanting vakken. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld Vlinderstruiken in gazons. Verder zijn er in een aantal gemeentes proven gedaan met het uitzetten van nestkosten om op die manier plaagdieren als Eik processie en spinselmot rupsen te bestrijden. Buiten het gebruik van bloemenmengsels, die ingezet wordt bij de bestrijding van de eik processierups, zou het uitzetten van nestkasten in besmette eiken een extra impuls kunnen zijn om de biodiversiteit onder de aandacht te brengen.

Conclusie

Er zijn zoals in het stuk aangegeven nog voldoende mogelijkheden om in het huidige maaibeleid haalbare toepassingen aan te brengen die de biodiversiteit te goede komen. Door een deel van het Kruidenrijk gras dat 2x jaarlijks gemaaid wordt om te zetten naar overjarig grasland kan een deel van de extra kosten voor het Sinusbeheer (meandermaaien) terugverdiend worden. Verder kan bij de vervangingstermijn van de bestaande grasvelden met bollen gekozen worden voor een mengsel dat bestaat uit bollen en bloemen. Op deze manier is een deel van de omvormingskosten budgettair al geborgd.

Aanbeveling

Verder dient het aan te bevelen om komend najaar (maand oktober is de aangewezen maand voor het omvormen en inzaaien van bijen/vlindermengsels) door te pakken op de aanleg van Bloemen mengsels.

Hierbij zou tevens gezien de problematiek rondom de Eikenprocessierups gekeken kunnen worden naar de toepassing van Staygreen 2 onder of in de buurt van grote groepen Eikenbomen.

(HIERBOVEN NOG SAMENVATTEN)

3.5. Hoofdgroenstructuur – lobben en dijken

Groenkwaliteit

De dijken en groene lobben van Ridderkerk vormen tezamen de binnenstedelijke hoofdgroenstructuur.

[kaartje hoofdgroenstructuur]

De dijken zijn van oudsher de structuurdragers van het landschap en nu grotendeels opgenomen in het stedelijk gebied van Ridderkerk. Binnen Ridderkerk is onderscheid te maken in de rivierdijken (de Oostmolendijk, Middenmolendijk, Westmolendijk en Ringdijk), de polderdijk (Langendijk) en de dijk op de oeverwal van de Waal (Pruimendijk).

Van de dijken hebben de Ringdijk ten noorden van Slikkerveer en de Oostmolendijk nog een waterkerende functie. Dat is de reden dat deze dan ook onbeplant zijn.

De overige dijken kenmerken zich door een beplanting van essen, esdoorns of lindes. De bermen worden hoofdzakelijk extensief beheerd.

De groene lobben zijn de langgerekte groen-blauwe stadsparken van Ridderkerk en vormen een belangrijke verbinding van de woongebieden met het buitengebied. Op een aantal plaatsen valt de hoofdgroenstructuur samen met de hoofdontsluitingswegen van Ridderkerk, zoals bij de Vlietlaan en de Vondellaan.

De groene lobben worden op veel plaatsen intensief beheerd. De soortkeuze van de onderbeplanting is vrij monotoon en gaat vrij abrupt over in gazon.

[kaart beheer van de hoofdgroenstructuur]

Op een aantal plaatsen missen er schakels in de hoofdgroenstructuur. Hier liggen kansen voor het verbinden van gebieden en het vergroten van de kwaliteit en kwantiteit van het groen.

[kaartje missing links]

Wat zijn de missende gebieden voor de hoofdgroenstr.

[monotone beplanting en strakke overgangen in huidige situatie lobben]

Wat willen de bewoners?

Uit de gehouden digitale enquête en de bewonersavonden blijkt de behoefte aan groene verbindingen.

Voor wat betreft bomen wordt aangegeven te zorgen voor diversiteit van boomsoorten en leeftijd en bomen die geen overlast geven c.q. bomen die niet gekenmerkt worden door ziektes (lepenziekte, kastanjabloedingsziekte)

Het onderhoud van het groen is voor de inwoners heel belangrijk. Hierbij gaat het vooral over aandacht voor het onderhoud en niet zo zeer over de wijze van beheer. Over het algemeen willen bewoners groen wat prettig is om naar te kijken, niet te veel rommel geeft en geen ziektes of allergieën veroorzaakt.

Veel reacties zijn ontvangen over het onderhoud van het groen. Ten tijde van de lancering van de enquête was sprake van een groeipiek en overgang andere werkwijze, onderhoud op basis beeldkwaliteit naar onderhoud op frequentie

Wat moet er gebeuren?

De hoofdgroenstructuur is bij uitstek geschikt als aaneengesloten netwerk van ecologische corridors.

De bermen van de dijken en groenblauwe zones in de wijken kunnen fungeren als bijen-, vogel- en vlinderlinten, grote boomstructuren als nestplaatsen en stepping stones, inheems bosplantsoen langs hoofdwegen als schuilplaats voor kleine zoogdieren.

[Hoofdgroenstructuur als vogel- en vlindertuinen]

De hoofdgroenstructuur staat bovendien in directe verbinding met het buitengebied. Het is belangrijk dat deze gebieden voor bewoners snel en goed toegankelijk zijn. De inrichting van de hoofdgroenstructuur bepaalt daarbij in grote mate de groenbeleving van de bewoners; hier is ruimte voor grote bomen en ruimte voor grote vlakken aan groen.

Uitgangspunten

Gevarieerde beplanting

Een gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen en planten moet het uitgangspunt zijn voor alle toekomstige beplanting. Het zorgt voor veel meer biodiversiteit, een adaptiever en robuuster bomenbestand, het versterkt de relatie van de bewoners met hun omgeving. In en tussen de wijken zal de nadruk meer liggen op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting, terwijl voor de groene kraag de biodiversiteit en natuurlijke potentie een grotere rol zal moeten spelen.

Hoofdgroenstructuur als klimaatbuffer en luchtfilter

...

Duurzaam raamwerk

In de hoofdgroenstructuur zijn geen ontwikkelingen toegestaan die afbreuk doen aan de kwaliteit van het groen. Zo mogen bijvoorbeeld projecten in het kader van energietransitie geen effect hebben op de kwaliteit en kwantiteit van de bomen.

Investerings korte termijn

Aanpassingen in beheer, gericht op versterken van het ecologisch netwerk

Wijkgericht werken aan transformatie

Bomen die een slechte vitaliteit vertonen worden nader geïnspecteerd op waarde (volgens compensatieschema).

Noodzakelijke kap van een boom resulteert in het vervangen van een duurzaam bestendige boom die op die plaats passend is in de gewenste structuur. (volgens compensatieschema)

Project Klimaatadaptief Bolnes-Zuid

Er wordt op dit moment onderzoek uitgevoerd naar mogelijke klimaatadaptieve maatregelen in Bolnes-Zuid. Specifiek wordt gekeken naar de mogelijkheden om regenwater af te voeren naar groengebieden. Dit project wordt geëvalueerd waarbij opgedane kennis weer als input dient voor aanscherping van de Visie op Groen en kan worden gebruikt voor een concreet project.

Uitbreiden van de hoofdgroenstructuur

...

Aanpassingen in beheer

Beheer op dit moment –

Beheer straks

3.6. Wijken

In bewerking . We zoomen verder in op de specifieke behoefte per wijk

Groenkwaliteit

In vele wijken is het openbaar groen beperkt, zijn kleine eentonige groenvakken aanwezig en kunnen bomen vanwege gebrek aan ruimte niet tot wasdom komen.

[kaartje buurt en wijkparken]

[percentage matig groen per wijk]

Wat willen bewoners?

De enquêteresultaten geven aan dat de bewoners voldoende groen ervaren als er in iedere straat groen aanwezig is. Groen dat zowel gevarieerd is, kleurrijk maar met name groen dat goed is voor de vogels, vlinders en bijen.

In de wijkbijeenkomsten werd gevraagd of het mogelijk is een vast percentage groen vast te stellen. Buurten worden vaak ervaren als stenig. Voor nieuw en her te ontwikkelen gebieden zou naast een percentage groen in de openbare ruimte eveneens een beperking opgenomen moeten worden van het bebouwd oppervlak en verhard terrein voor de uit te geven woonbestemmingen.

Bewoners maken zich druk om de argeloosheid van het beheer in de wijk; het gebrek aan specifieke aandacht (bijvoorbeeld bij nieuwe beplanting) en de onzorgvuldigheid waarmee het onderhoud gebeurt. Ze willen graag het gevoel dat het groen in hun straat er ook toe doet en niet een moetje is.

Bewoners genieten enorm van groen wat kleur geeft. Groen waar je blij van wordt is nu niet vanzelfsprekend maar zou het wel moeten zijn.

Wat moet er gebeuren?

Het bomenbestand in de wijken staat onder druk. Tegelijkertijd bepalen de bomen in grote mate de identiteit en de leefbaarheid van de wijk. Het is van groot belang de kwaliteit en de kwantiteit van het bomenbestand in de wijken te kunnen garanderen.

De toepassen van monotone onderbeplanting in de wijken zorgt weliswaar voor een verzorgd beeld maar is arm vanuit biodiversiteit. Vooral langgerekte structuren in de wijk zijn geschikt om de biodiversiteit te vergroten. Meer kleur is bovendien een wens van bewoners, en gaat goed samen met de behoefte aan meer biodiversiteit.

Het opbreken van verharding in tuinen is op dit moment een trend. Met operatie Steenbreek stimuleert de gemeente bewoners om verharding te vervangen door groen. Maar operatie Steenbreek moet ook gelden voor de openbare ruimte. Immers, goed voorbeeld doet goed volgen.

Dit goede voorbeeld wordt al gegeven met de vergroening van schoolpleinen. Schoolpleinen zijn van oorsprong grotendeels verhard. Vanuit bewegen en spelen in het groen is enkele jaren geleden gestart met een project Groene schoolpleinen. Inmiddels zijn bij zes basisscholen de pleinen vergroend. De gemeente zet het faciliteren van groene schoolpleinen door. Bij diverse basisscholen zijn de komende jaren nieuwbouwplannen. De ambitie is dat elke basisschool een groen/blauw schoolplein heeft.

Veel nieuwe beplanting is nog kwetsbaar. Het is belangrijk dat er aandacht is voor het aanslaan van deze nieuwe beplanting.

Wat er precies en waar moet gebeuren is vaak nog niet duidelijk. Veel ontwikkelingen zijn nog onzeker. Des te belangrijker is het dat er initiatieven ontstaan. Vooral in woonwijken, met een grote diversiteit aan belangen, is het moeilijk als gemeente om altijd de goede snaar te raken. De Omgevingswet gaat mogelijkheden bieden voor bewoners om zelf initiatieven te ontplooiën.

Een voorbeeld hiervan zijn de Leefstraten. Leefstraten zijn een vorm van placemaking waarbij initiatiefnemers laten zien wat de mogelijkheden zijn voor transformatie van een plek of gebied.

Uitgangspunten

Bij herstructurering van de openbare ruimte in woonwijken wordt de bestaande waarde van het groen van tevoren vastgelegd (vanuit compensatie) samen met de gewenste waarde. Dit onder meer vanuit de ambitie klimaat adaptief te zijn en de biodiversiteit te vergroten.

Inrichting van de openbare ruimte op basis van biodiversiteit en aantrekkelijkheid (meer kleur en variatie). Het beheer hierop aanpassen.

Een gevarieerd en streekgebonden aanbod van bomen en planten moet het uitgangspunt zijn voor alle toekomstige beplanting. Het zorgt voor veel meer biodiversiteit, een adaptiever en robuuster bomenbestand, het versterkt de relatie van de bewoners met hun omgeving. In en tussen de wijken zal de nadruk meer liggen op levensduur, attractiviteit en adaptiviteit van de beplanting, terwijl voor de groene kraag de biodiversiteit en natuurlijke potentie een grotere rol zal moeten spelen.

Bij de herplant of aanplant van nieuwe bomen moet worden gestreefd naar een variatie van soorten. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de 10-20-30 regel van Santamour (uitleg regel van Santamour in bijlage x of afbeelding)

Uitgangspunt bij (her)inrichting is het plaatsen van bomen die een optimale groeiplaats hebben.

Grote bomen hebben een enorme meerwaarde in een wijk. Als oriëntatiepunt, als CO2-afvanger, als statussymbool, als verkoeler en als bron van leven. Uitgangspunt moet zijn dat elke wijk minimaal 1 boom van de eerste grootte heeft in een straal van 40 meter.

Voor deze bomen moet de groeiplaats optimaal zijn zodat deze minimaal 100 jaar oud kunnen worden. Op de Groene Kaart worden deze bomen aangemerkt als toekomstig monumentaal (de ambitie laag)

Operatie Steenbreek ook doorvoeren in de openbare ruimte en voor bewoners (via communicatie) zichtbaar maken. Het vergroenen van schoolpleinen is hier voor uitstekend geschikt maar ook het verwijderen van verharding op pleintjes, straathoeken en plekken met overmaat.

Ruimte bieden aan bewoners en stimuleren om met initiatieven en met ideeën en voorstellen te komen voor vergroening van de wijk; vanuit gebruik, beleving en duurzaamheid.

Investerings korte termijn

Gezamenlijk vaststellen van het Compensatieschema bomen en de daaraan gekoppelde werkwijze/aanpak.

Projecten waarin de ambities van de Visie op Groen kunnen worden meegenomen en getoetst:

Project Rivierenbuurt.

In de Rivierenbuurt wordt de riolering omgevormd van gemengd naar gescheiden stelsel en zal de bestrating worden vervangen. Dit geeft aanleiding om direct mee te koppelen met andere doelstellingen. Er wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn de buurt meer klimaatadaptief te maken. En dat er rekening wordt gehouden in de ondergrond met een eventueel toekomstig warmtenet. Tevens haakt Operatie Steenbreek aan, bewoners zullen worden geïnformeerd over Steenbreek en gefaciliteerd in het vergroenen van tuinen. Stichting IJsselmonde-Oost wil er aan de slag met vierkante meter tuinen.

Project Bloemenbuurt.

De bestrating en riolering zijn aan onderhoud toe en worden vervangen. De bewoners van de Bloemenbuurt kunnen meedenken over de inrichting van de straat en woonwijk. De gemeente wil graag vooraf weten wat er volgens de bewoners en gebruikers van het openbare gebied leeft met welke ideeën of wensen wij bij dit project rekening zouden moeten houden. De op- en aanmerkingen van de bewoners worden beoordeeld op technische en financiële haalbaarheid. Waar mogelijk komen deze terug in het concept ontwerp. Als het ontwerpproces is doorlopen worden bewoners geïnformeerd over de uitkomsten en de vervolgstappen.

Project Het Sonnet

Vorig jaar is er een uitvraag gedaan onder bewoners of er plekken zijn in de openbare ruimte die ze onnodig versteend vinden, in het kader van Steenbreek. Een goede en haalbare

suggestie is Het Sonnet. Hiervoor is een ontwerp gemaakt voor het meest extreme en groene scenario inclusief een raming. Dit project kan een mooie link leggen tussen gemeente en bewoners. We laten zien dat Steenbreek ook op eigen terrein goed mogelijk is en kan leiden tot een mooiere en betere buitenruimte.

Initiatief VvE's.

Binnen de gemeente zijn diverse VvE's. Vanuit één VvE is het initiatief gekomen een strook grond om te vormen tot bloemenweide ter stimulering van de biodiversiteit. De aanleiding was een door de bloemrijke bermen geïnspireerde bewoner.

Dit initiatief wordt door de gemeente ondersteund. De mate van ondersteuning door de gemeente is maatwerk.

Leefstraten. Starten met een stimuleringsprogramma voor bewoners om gericht te komen met ideeën voor hun straat of buurt.

Bomen die een slechte vitaliteit vertonen worden nader geïnspecteerd op waarde (volgens compensatieschema).

Noodzakelijke kap van een boom resulteert in het vervangen van een duurzaam bestendige boom die op die plaats passend is in de gewenste structuur. (volgens compensatieschema)

(Natuurlijk spelen/ beweegtuinen ouderen) wat gebeurt er al op dit vlak?

3.7. Kloppend hart

Ridderkerk is een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven. De bereikbaarheid is uitstekend door de ligging aan de A15 en A16. Bovendien is er een grote diversiteit aan vestigingslocaties: op nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen, op aantrekkelijke bestaande bedrijventerreinen, in het compacte centrumgebied of de diverse winkelcentra.

Groenkwaliteit bedrijventerrein

Ridderkerk kent meerdere bedrijventerreinen. Boelewerf, Cornelisland, Business knooppunt Ridderkerk, Donkersloot-Noord, Donkersloot-Zuid, Kastanjelaan, Nieuwe-Reijerwaard, De Groenenwaert en Veren Ambacht.

De bedrijventerrein kenmerken zich over het algemeen door brede toegangswegen voorzien van functionele en strak onderhouden beplanting, een overmaat aan verharding in de openbare ruimte en een groot oppervlak uitgegeven terrein.

Op het gros van de bedrijventerrein wordt de ecologische potentie op dit moment niet benut. De beplanting is vrij monotoon en kent harde overgangen tussen heesters en gazon. Daarbij komt dat het grote oppervlak aan verharding zorgt voor veel hittevorming in de zomer en wateroverlast bij piekbuien.

Groenkwaliteit winkelcentra

Zowel publiek als ondernemers zijn gebaat bij een prettige winkelomgeving. Je moet je auto goed kwijt kunnen, winkels moeten goed bereikbaar voor expeditieverkeer, er moet een markt of evenement kunnen plaatsvinden, de winkelomgeving moet veilig zijn en comfortabel met voldoende plekken om te verblijven. Maar al deze functies vragen ruimte en concurreren met elkaar.

Om winkelcentra aantrekkelijk te maken en te houden is de aanwezigheid van groen (en water) essentieel; groen verkoelt, groen geeft sfeer en groen is een perfect marketinginstrument.

Op maaiveld is voor groen niet altijd ruimte of is deze ruimte door toenemende druk schaarser aan het worden. Om tegendruk te kunnen bieden aan alle functies en ontwikkelingen vraagt groen in winkelcentra om een robuuste en samenhangende structuur. Zo'n structuur krijg je alleen voor elkaar als er ook wordt samengewerkt.

Waar de gemeente aan zet is op het maaiveld, zijn de winkeleigenaren onmisbaar bij het vergroenen van gevels en daken.

Met de Centrumvisie (in ontwikkeling) wordt al een belangrijke aanzet gegeven voor het vergroenen van het Winkelhart.

Zo wordt het groen aan de randen van het centrum, van de Wetering, het St. Jorispark en de begraafplaats via de sterstructuur onderling met elkaar verbonden. In het winkelgebied wordt ingezet op meer groen en kleur in de vorm van plantenbakken en gevelgroen. En voor het profiel van de centrumring is de ambitie uitgesproken om meer ruimte te maken voor bomen en hagen.

Wat moet er gebeuren?

Bedrijventerreinen zijn bij uitstek geschikt om als groene verbinder of groene steppingstone te fungeren in een stedelijk gebied. Op de eerste plaats vormt de brede infrastructuur een perfecte basis voor kleurrijke bermen met een grote diversiteit aan beplanting. Daarnaast zijn de functioneel vormgegeven panden prima geschikt voor vergroening en is in de overmaat aan buitenruimte plaats voor aandacht voor flora en fauna en water(berging). Vergroening zorgt bovendien voor een positieve uitstraling van de bedrijven zelf en is goed voor het welzijn van bezoekers en werknemers.

Op bedrijventerrein is veel dakoppervlak wat onbenut is. In plaats van ruimte te zoeken voor zonnepanelen in het landschap zijn veel daken prima geschikt hiervoor. Daarbij kan het plaatsen van panelen prima gecombineerd worden met vergroening. Door de verkoelende werking van het groen zorgen ze voor een hoger rendement van de panelen.

Winkelcentra zijn het visitekaartje van een gemeente. Hier wil je mensen naar toe trekken en vast houden. Groen (en water) zijn onmisbaar voor een prettig ondernemers- en winkelklimaat. Zeker met het oog op de klimaatverandering is een winkelcentrum gebaat bij comfort. Samen met ondernemers zal gekeken moeten worden naar de manier waarop winkelcentra kunnen worden vergroend. Ook hiervoor geldt dat de waarde van groen en vergroenen inzichtelijk moet worden gemaakt.

[aandacht voor biodiversiteit en welzijn op Hessenpoort in Zwolle]

Uitgangspunten

Ruimte voor vergroening van bedrijventerreinen en winkelcentra benutten op het moment dat er sprake is van herstructurering of herinrichting.

Hierin ook de samenwerking zoeken met ondernemers.

Bij herstructurering of herinrichting van de openbare ruimte de bestaande waarde van het groen vastleggen (vanuit compensatie) samen met de gewenste waarde. Dit ondermeer vanuit de ambitie klimaatadaptief te zijn en de biodiversiteit te vergroten.

Investerings korte termijn

De Gildenweg en de Industrieweg moeten worden opgenomen in de Hoofdgroenstructuur van de gemeente

Starten van een pilot vergroenen van bedrijfspanden en buitenruimte van bedrijven met behulp van bijvoorbeeld een vergroeningsfonds.

Starten van een pilot centrumvergroening met behulp van bijvoorbeeld een vergroeningsfonds.

Aanpassingen beheer (bekijken op basis huidige beheerkaart)

3.8. Groene parels: Begraafplaatsen, parkjes en sportterreinen

Hoofdstuk nog in bewerking

Begraafplaatsen, buurtparken, sportterreinen en groene schoolpleinen zijn een belangrijk onderdeel van het groenkapitaal van de gemeente en onmisbaar voor de leefbaarheid van een buurt.

Het belang van kleinschalig groen wordt onderstreept door recent Europees onderzoek (van den Bosch, 2016) dat aangeeft dat het voor de gezondheid van burgers van belang is minimaal 1 hectare toegankelijk groen te hebben binnen 300 meter van je huis. Een belang dat nog eens vergroot wordt door de toenemende vergrijzing van de inwoners van Ridderkerk, en de daarmee samengaannde afname in actieradius en mobiliteit. Onderzoek in Singapore (Wong, 2006) heeft bovendien aangetoond dat het effect van 2 kleine parkjes op de hitte in een stad groter is dan 1 groot park.

Waar staan veel monumentale bomen? Op groene kaart bijna niets

Geen onderdeel hgs

Wel van belang

Bovenstaande gebieden noemen we voor het gemak maar niet zonder reden 'de groene parels van Ridderkerk'. Dit zijn bij uitstek plekken waar bomen tot volledige wasdom kunnen komen, die kleur en identiteit kunnen aan een buurt en die als belangrijke (ecologische) schakel fungeren tussen het grootschalige groen van de hoofdgroenstructuur en het kleinschalige groen in de straten en plantsoenen.

Groenkwaliteit

Begraafplaats Rusthof

Zowel het oude deel als de latere uitbreiding is een essentieel onderdeel van een cultuur- en tuinhistorisch complex dat van lokaal belang is.

De ruimtelijke kwaliteit is hoog en heeft een hoge monumentale waarde vanwege dendrologische aspecten (monumentale bomen)

Begraafplaats Vredenhof

Begraafplaats Vredenhof ligt aan de rand van Centrum West en vormt de groene schakel tussen de hoofdgroenstructuur van de singel aan de Rembrandtweg en de groene zuidwestelijke rand van Ridderkerk met het Reijerpark.

De begraafplaats tot en met de uitbreiding van 1980 heeft een hoge monumentale waarde. Het is een essentieel onderdeel van een cultuurhistorisch complex met een lokaal en nationaal belang vanwege oeuvre [J] en [J]

Wat willen bewoners?

Meningen specifiek voor deze plekken uit bewonersavonden of enquêtes

Wat moet er gebeuren?

Uitgangspunten

Voor het gehele complex geldt dat de beplanting, bomen, heesters en plantenborders een samenhangend geheel moeten blijven vormen.

Bij vervanging van struiken, heesters en bomen is behoud van het beeld leidend. Echter waar mogelijk gaat de keuze bij voorkeur uit streekeigen soorten/ variëteiten ter ondersteuning van de eigen veerkracht van de beplanting, de natuurwaarde en de biodiversiteit.

q

Investing korte termijn

- Vervanging van bomen en struiken uitsluitend overeenkomstig de oorspronkelijk groeninrichting.

Begraafplaats Vredenhof

Het ontwerp van de begraafplaats is van de bekende tuinarchitect [J] actief tussen 1911 en 1958. In zijn ontwerpen voor begraafplaatsen is de geometrische vormtaal dominant. Een kenmerkend motief is de toepassing van cirkels, ovalen en rondingen. Deze worden zeer strak en niet meanderend uitgevoerd. De begraafplaatsen kenmerken zich tevens door een zeer rijke diversiteit aan beplanting en boomsoorten.

De oorspronkelijke aanleg van de begraafplaats tot en met de derde fase, tot 1981 is van zijn ontwerp.

De bouwwerken, oorspronkelijke aula, hekwerk en zonnewijzer zijn van de hand van [J], gemeentearchitect en hoofd gemeentewerken die bouwde aan gebouwen in de traditionele stijl van de wederopbouwperiode. Veel van zijn werken zijn inmiddels gesloopt.

De begraafplaats tot en met aanleg 1980 heeft een hoge monumentwaarde. Het is een essentieel onderdeel van cultuur-en cultuurhistorisch complex met een lokaal en nationaal belang vanwege oeuvre [redacted] en [redacted]

Uitgangspunten

Het complex heeft een bijzonder grote collectie van vaste beplanting met een zeer hoge variëteit. Het heeft door gezien de rijkdom en relatie met tuinarchitect [redacted] de potentie zich te ontwikkelen tot een arboretum of bomenpark.

Voor het gehele complex geldt dat de beplanting, bomen, heesters en plantenborders een samenhangend geheel moeten blijven vormen.

Bij vervanging van struiken, heesters en bomen is behoud van het beeld leidend. Echter waar mogelijk gaat de keuze bij voorkeur uit streekeigen soorten/ variëteiten ter ondersteuning van de eigen veerkracht van de beplanting, de natuurwaarde en de biodiversiteit.

Uitvoering

- **Bij bomenbeheer is groeiplaatsbeheer en /of verbetering van belang, Bladafval bij voorkeur laten liggen op boomspiegels Eigen bladafval composteren t.b.v. bomen en plantenborders.**
- **In het uitbreidingsdeel tot 1981 zijn verwilderingsbollen aangetroffen. Zij dragen bij aan de natuurlijke uitstraling. Inheemse stinsenplanten stimuleren door verspreiding van bollen en zaden.**
- **Dendrologisch onderzoek laten uitvoeren op beide begraafplaatsen, Hierdoor kan gezamenlijk bomenbeleid en beheer voor de beide begraafplaatsen worden gevormd.**

Uitbreiding begraafplaats Vredehof

Voor de uitbreiding van de begraafplaats Vredehof is grond aangekocht langs de Hogeweg.

Dit is een onderdeel van de hoofdgroenstructuur langs de snelweg.

Naast het inrichten van grafvelden is juist ontwerp van beplanting en bomen van belang.

Hierbij zal met Dorp, Stad en Land gekeken worden naar de mogelijkheden delen uit het oorspronkelijke ontwerp van [redacted] voor de eerste fases van de begraafplaats in de uitbreiding toe te passen in combinatie met de noodzakelijke variëteiten beplanting en bomen vanuit de biodiversiteit en luchtkwaliteit

SPORTVELDEN

Algemeen:

Bij vervangingen van de aanwezige boom-en beplanting zal meer aandacht moeten komen aan variatie Veelal zijn snelgroeiende populieren toegepast die voor de sporters qua wind een snel afscherpende werking geven.

Sportpark Bolnes

Ontwikkeling???

Sportpark Reijerpark

Dit sportpark ligt in het Reijerpark.

Sportpark Ridderkerk

(Zijn de genoemde locaties onderdeel van de hoofdgroenstructuur/ gewenste uitbreiding daarvan?)

3.9 Nieuwbouw

Wat zijn de woningbouwopgaven in Ridderkerk?

Bij nieuwbouw, renovatie van gebouwen of herinrichting van de openbare ruimte zal de betekenis van het groen als gelijkwaardige component in de afweging van belangen meegenomen moeten worden. Niet alleen de huidige betekenis, want die is bij nieuwbouw bijvoorbeeld niet altijd duidelijk, maar ook de potentiële betekenis van het groen.

Natuurinclusief

Op 7 november 2019 heeft de gemeenteraad van Ridderkerk een Motie inzake natuurinclusief bouwen aangenomen. In deze motie wordt gevraagd te onderzoeken hoe er structureel aandacht kan komen voor natuurinclusief bouwen in de gemeente Ridderkerk.

Bij natuurinclusief bouwen wordt een gebied zodanig ontwikkeld dat de natuur daarvan geen schade ondervindt en mogelijk zelfs voordelen. Ingrepen kunnen betrekking hebben op gebouwen zelf maar ook op de directe omgeving.

De KNNV heeft ter inspiratie een lijst opgesteld met 42 maatregelen. Bij voorkeur kiezen ontwikkelaars/ontwerpers bij nieuwbouw of verbouw minimaal 50% uit deze lijst.

Deze lijst is niet bedoeld als compensatie voor aantasting of vernietiging van groen.

KNNV, gewest Zuid-Holland 15 februari 2019
Lijst natuurinclusief bouwen
Terrein = de grond die in beheer is van de gebruiker of eigenaar
1. Alle gebouwen hebben groene daken
2. Ieder appartement heeft een nestkast voor vogels of insecten
3. Ieder appartement heeft ten minste 2 m ² ingebouwde bloembakken of groeiplaatsen op het balkon
4. Er zijn voorzieningen voor vleermuizen in en om het gebouw
5. Alle muren zijn waar mogelijk bedekt met (klim)planten
6. De gevels van de gebouwen hebben nestgelegenheid voor zwaluwen of huismussen
7. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als natte natuur
8. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als droge natuur
9. De biotopen op het terrein zijn ontworpen als semi-natuurlijk
10. Er zijn habitats en overwinteringsplaatsen voor amfibieën
11. Het hele jaar is er voedsel voor vogels beschikbaar

12. Er zijn voorzieningen voor insecten b.v. steenstapel, insectenhotel
13. De ontwikkelaars werken samen met ecologische experts
14. De vegetatie op het terrein heeft in elk seizoen bloeiende planten
15. De vegetatie op het terrein is rijk aan nectar en stuifmeel
16. Er is een rijke variatie aan voedsel (waardplanten) voor rupsen
17. Zorg voor variatie in de beplanting, niet meer dan vijf per soort
18. Alle planten hebben één of andere vorm van huishoudelijk gebruik
19. Er zijn ten minste twee verschillende fruit- en bessenplanten per 100 m² terrein
20. Het hele terrein wordt gebruikt voor de productie voedsel (groenten, fruit, noten)
21. Alle bomen en struiken op het terrein dragen vruchten
22. Er zijn ten minste 50 regionaal inheemse planten in de tuin
23. Er is een biotoop voor waterinsecten op het terrein
24. Alle niet-verharde oppervlaktes op het terrein hebben een voldoende dikke bodemlaag en kwaliteit om het inrichten van een moestuin mogelijk te maken
25. Het terrein heeft verschillende tuinkamers
26. Het terrein is groen, maar er zijn geen gazons
27. De vegetatie op het terrein heeft een bepaalde kleur of vorm als thema
28. Een deel van het terrein wordt overgelaten aan natuurlijke successie (natuurlijke ontwikkeling zonder menselijke invloed)
29. Afscheidingen worden als haag uitgevoerd met minimaal drie verschillende heesters
30. Afscheidingen worden als takkenril uitgevoerd
31. Het snoeihout blijft op het terrein b.v. in een takkenril
32. Halfverharding is in olivijn uitgevoerd (bindt CO2)
33. Alle oppervlakten op het terrein zijn water doorlaatbaar
34. Per 5 m² verharde oppervlakte is er 1 m² vijver
35. Al het hemelwater is van het riool afgekoppeld
36. Alle regenwater van de gebouwen en verharde oppervlaktes heeft een tweede gebruik
37. Grijswater wordt verwerkt op het terrein en hergebruikt
38. Het terrein bestaat voor minstens de helft uit water
39. Alle bio-afbreekbaar afval van de huishoudens en de tuin wordt gecomposteerd
40. Enkel gerecycleerde materialen worden op het terrein gebruikt
41. 's Nachts wordt het terrein slechts door het maanlicht verlicht (het binnenlicht schijnt niet naar buiten)
42. Als er buitenverlichting moet zijn, kies verlichting die fauna zo min mogelijk verstoort.
Geïnspireerd door de Greenpoint lijstuit Malmö, (Bron: Kruuse, A., 2011)

Natuurinclusief bouwen is hiermee echt niet gedekt. Het toepassen van deze maatregelen is geen sleutel tot succes. Toepassing is maatwerk. In de gemeente Den Haag hebben ze dit ondervangen door het opstellen van een puntensysteem, dat gekoppeld is aan de plek in de stad, de grootte van het project en het type ingreep.

Daarbij komt dat natuurinclusief bouwen ook kan bijdragen aan het realiseren van klimaatdoelstellingen en bovendien een groot effect heeft op de belevingswaarde, gebruikswaarde en de toekomstwaarde van een gebied. Het is een gemiste kans om bij nieuwbouw of verbouw de focus uitsluitend te leggen op natuurinclusiviteit.

Klimaatadaptief

De provincie Zuid-Holland heeft in 2018 het Convenant Klimaatadaptief Bouwen vastgesteld. In dit covenant hebben diverse partijen, waaronder overheden, organisatie en marktpartijen, afspraken gemaakt over hoe in nieuwbouw omgegaan moet worden met wateroverlast, hittestress, droogte en bodemdaling en het vergroten van de biodiversiteit.

Eén van de convenantafspraken is het ontwikkelen van een instrumentarium om de klimaatbestendigheid van nieuwbouw te beoordelen en te bevorderen. Vooruitlopend hierop

is alvast een minimaal programma van eisen opgesteld. Hiermee kan op korte termijn al klimaatbestendig worden ontwikkeld.

Doel (Omgevingsvisie)	Eis (Omgevingsplan)	Range
Meer info: zie bijsluiter		
Hevige neerslag leidt niet tot schade aan infrastructuur, gebouwen, eigendommen of groen in de bebouwde omgeving.	N1: Een groot deel van de neerslag (50 mm) van een korte hevige bui (1/100 jaar, 70 mm in 1 uur) op privaat terrein wordt op dit terrein opgevangen en vertraagd afgevoerd. De berging is niet eerder dan in 24 uur leeg en is in maximaal 48 uur weer beschikbaar, of wordt gestuurd. N2: In het plangebied treedt geen schade op aan bebouwing en voorzieningen bij extreem hevige neerslag (1/250 jaar, 90 mm/u).	40-70 mm
Langdurige droogte leidt niet tot verdroging of schade aan de bebouwde omgeving.	D1: De inrichting van het plangebied is afgestemd op de verwachte grondwaterstanden en de zoetwaterbeschikbaarheid tijdens droogte. D2: In het plangebied wordt 50% (450 mm) van de jaarlijkse neerslag geïnfiltreerd.	20-100%
Tijdens hitte biedt de bebouwde omgeving een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.	H1: Tenminste 50% schaduw in het plangebied op de hoogste zonnestand voor verblijfsplekken en gebieden waar langzaam verkeer zich verplaatst. H2: Opwarming van stedelijk gebied verminderen: 40% van alle oppervlakken wordt warmtewerend of verkoelend ingericht. H3: Koeling van gebouwen leidt niet tot opwarming van de (verblijfs-)ruimte in de directe omgeving.	20-60% 30-80%
Bodemdaling in bebouwd gebied blijft beperkt en betaalbaar.	Bo1: Maatregelen die schade door bodemdaling tegengaan en kosteneffectief zijn over de levensduur van 60 jaar worden in het ontwerp opgenomen.	
Groenblauwe structuur en biodiversiteit worden versterkt op de planlocatie en in de directe stedelijke omgeving.	B1: Het horizontale en verticale oppervlak wordt in samenhang met de groenblauwe structuren in de bredere omgeving ingericht en creëert een hoogwaardige habitat voor ten minste gebouw bewonende soorten.	1-3 Soorten-categorieën
De bebouwde omgeving is bestand tegen overstromingen.	V1: Voor overstromingen met een waterdiepte tot 20 cm treedt geen schade aan gebouwen op en blijven hoofdwegen begaanbaar. V2: Voor overstromingen met een waterdiepte tot 50 cm worden maatregelen getroffen om schade aan gebouwen te beperken, als deze doelmatig zijn. V3: Voor overstromingen met een waterdiepte tot 200 cm worden maatregelen getroffen om vitale infrastructuur en kwetsbare objecten te beschermen. V4: Voor overstromingen met een waterdiepte boven 200 cm worden maatregelen getroffen om veilig te kunnen schuilen in het overstromde gebied.	

Biodiversiteit is als onderdeel van klimaatadaptief bouwen opgenomen. In dit programma van eisen wordt ook verwezen naar de systematiek van de gemeente Den Haag en worden de uitgangspunten overgenomen die gelden voor natuurinclusief bouwen.

Gemeente Ridderkerk

Ridderkerk zal haar eigen visie moeten ontwikkelen op de manier waarop met klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen moet worden omgegaan. Het is echter zonde om niet te profiteren van kennis die al aanwezig is en op dit moment wordt ontwikkeld. De gemeente Ridderkerk zal er goed aan doen zich aan te sluiten bij het Covenat Klimaatadaptief Bouwen.

In de op te stellen 'Visie Biodiversiteit' zal natuurinclusief bouwen een plek moeten krijgen.

Investing korte termijn

- Natuurinclusiviteit opnemen in Visie Biodiversiteit

Hoofdstuk 4 – Borging en monitoring

Hoe blijft de visie on top of mind?

Hoe gaan we evalueren?

Hoe gaan we communiceren?

Hoe betrekken we bewoners bij het vervolg?

4.1 Borging

4.2 Monitoring

In paragraaf 2 zijn de zes thema's en per thema de ambities benoemd.

Bij elk uitvoeringsproject zullen de groenambities worden ingezet.

Per project wordt de daadwerkelijke inzet beschreven.

De resultaten van de gedane inzet om de groenambities te halen worden gemonitord.

Het resultaat van elke inzet is echter niet altijd eenvoudig te monitoren.

Het netto aantal bomen in gemeentelijk beheer is meetbaar. De beleving van het groen en het effect op de biodiversiteit is minder eenduidig meetbaar.

Het effect van de wijziging in maaibeheer van enkele keren per jaar klepelen of maaien naar twee keer per jaar maaien en afruimen kan met tellingen van de insectenfauna geteld en vergeleken worden met het ongewijzigde maaibeheer.

Monitoring vraagt om een 'ambitiebewaker': een adviseur aangesteld om te monitoren wat de groenvisie oplevert, die de projecten evalueert met de projectleiders, het document update, aanscherpt en resultaten terugkoppelt aan wethouder.

–Monitoring is ook inzichtelijk maken van kosten en baten. Dit op basis van de gekozen uitgangspunten: welke uitgangspunten hadden we voorheen en welke uitgangspunten zijn nu in dit project gebruikt en wat zijn de kosten en baten daarvan

Vervolgens de conclusies ook vastleggen en terugkoppelen naar 'ambitiebewaker'

Deze monitoring kan alleen als er een evaluatiemethode geborgd (BORGING) is in elke project.

Investering korte termijn

■ Ambitiebewaker aanstellen

■ Evaluatiemethode projecten opzetten en implementeren ten aanzien van Visie op Groen

H5 - Uitvoeringsprogramma

Kaartje op te starten projecten.

Lijst projecten 2020 en 2021

Schema met planning en 'type' (middelen / resultaten / mindset).

Bij elke handeling in de openbare ruimte moet de Groenvisie als een 'checklist' gebruikt worden, niet alleen bij herinrichtingen en nieuwbouwwontwikkelingen maar ook bij "standaard" dagelijks en planmatig groenonderhoud.

Voorbeelden.

-Vervangen van individuele bomen: Ter plaatse vervangen of op andere plaats. Niet standaard vervangen voor dezelfde soort, welke soort is passend, al dan niet groeiplaatsverbetering nodig.

-Inboet groen: welke soort is gewenst van de groenvisie. Niet standaard vervangen door dezelfde soort.

DEEL 3 – Evaluatie projecten 2020-2024

De integrale visie op groen per wijk in de openbare ruimte is een groeidocument.

Gegevens van de verschillende uitvoeringsprojecten geven inzicht in de mate waarin de ambities gerealiseerd kunnen worden en leren ons wat de gedane inzet al dan niet oplevert.

Groen is levende materie. Effecten, uitstraling en beleving van een heringericht gebied zijn niet direct meetbaar.

Jaarlijks zullen de uitgevoerde projecten van het jaar daarvoor aan de hand van de monitoring van de groen ambities kort worden beschreven. Het bestuur en de inwoners worden hierover geïnformeerd.

De uitvoering van de visie zal voor het eerst medio 2022 als tussenstand worden geëvalueerd.

Begin 2025 zal de Visie volledig worden geëvalueerd.

Uitvoeringsplan Integrale Visie op groen per wijk in de openbare ruimte

01/06/2020

nummer	Onderdeel	Specifiek	2020	2021	2022	2023	2024	Dekking
A	Aanschaf bomen							
	Bijdrage in projecten*		40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	
	Bijdrage voor aanpassen hoofdgroenstructuur*		40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	
	Bijdrage aan particuliere betrokkenheid	actie gratis bomen	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	
	Totaal A		100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	50.000 uit Actieplan Luchtkwaliteit
								Checken!!
								Wellicht toekomstige (Europese)
								subsidies als onderdeel inzet maat-
								regelen klimaatverandering
B	Aanschaf openbaar groen							
	Bijdrage in projecten*		50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	
	Bijdrage voor aanpassen hoofdgroenstructuur *		25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	
	Bijdrage aan particuliere betrokkenheid/ burgerinitiatieven	actie steenbreek	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	
	Bijdrage aan maatschappelijke betrokkenheid/ educatie	vergroenen schoolpleinen	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	
	Totaal B		100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	
C	Borging/ evaluatie/ analyses							
	Jaarlijks verwerken evaluatie uit pilots en monitoring effecten							
	Inzet extern; kosten voor:							
	- Visie op biodiversiteit (inhuur per project/ aanstellen ecooloog)**		60,000	45,000	40,000	40,000	40,000	
	- berekenen pilots meerkosten verwerken ambities		25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	
	- meting/ analyse resultaten/monitoring		5,000	15,000	20,000	20,000	20,000	
	- jaarlijks update Visie op basis van evaluatie en nieuwe ontwikkelingen			15,000	15,000	15,000	15,000	
	- opstellen bomenlijst		10,000					
	Totaal C		100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	

* verdeling voor projecten of hoofdgroenstructuur is afhankelijk van de in het jaar mogelijke investeringen in projecten.

Bij minder projecten zal meer besteed worden aan de hoofdgroenstructuur

Dekking aanschaf bomen: 50% bestaand budget € 50.000 luchtkwaliteit

** Visie op biodiversiteit. Inhuur ecooloog kan op projectbasis

Aanstellen ecooloog in vaste dienst geeft hogere kosten maar kan de genoemde kosten van bijvoorbeeld berekenen pilots/ analyses jaarlijkse update verlagen.

Aanvraag budgetten

- Voorstel: 1) Gelijktijdig met raadsvoorstel om de Integrale Visie vast te stellen het budget voor 2020 aanvragen.
 2) In de kadernota 2021 en volgende de jaren 2021 ev opnemen.
 3) In de begroting 2021 het meerjarenperspectief vastleggen.

- **Beheer en Onderhoud**

Dit is geen onderdeel van de visie maar krijgt gezien de reacties van de inwoners wel aandacht om de totale cirkel; plan/inrichting/ onderhoud/ vervangen rond te maken.

Veelal wordt bij verzoeken om aangrenzend openbaar groen(snippergroen) aan te kopen het argument gebruikt dat de gemeente het groen toch niet goed kan onderhouden.

Vaak speelt hierbij de van oorsprong aangebrachte beplanting een rol die slechts beperkt onderhoud vergt terwijl deze perceeltjes groen gezien de huidige ontwikkelingen en wensen een andere inrichting wensen. In overleg met aangrenzende bewoners kan gesproken worden over aangepaste inrichting waarmee de drang om aan het groen aan te kopen kan vervallen.

- **Financiën (Zie bijlage excelbestand)**

A) Bomen

-Waar nodig groeiplaatsverbetering en in plaats van jonge nieuwe aanplant juist een iets grotere maat en/of andere boomsoort.

Dit wordt ingezet in bij alle projecten. Het betreft projecten die staan op de uitvoeringsplanning op het gebied van nieuwbouw/ renovatie/ groot onderhoud wegen/ vervangen riolering.

Bij grootschalige renovaties zal de groen bijdrage over het algemeen beperkter zijn dan bij kleinschalige projecten waarbij uitsluitend planmatig de weg wordt onderhouden.

-Mocht het jaarlijks budget niet volledig noodzakelijk zijn in projecten dan wordt dit besteed aan het verbeteren van de hoofdgroenstructuur c.q. uitbreiden van de hoofdgroenstructuur.

-Budget voor participatie (actie gratis bomen)

B) Openbaar groen

-Waar nodig omvorming van het bestaande soort naar andere soorten die beter passen qua biodiversiteit. Dit kan ook het omvormen van percelen snippergroen zijn die qua inrichting niet meer passen en waarvan het ongewenst is het snippergroen te verkopen aan aangrenzende bewoners.

Dit wordt eveneens ingezet in de uitvoering van projecten. Naast praktische ervaring die opgedaan wordt is het doel de kosten voor de extra inzet van groen percentueel te bepalen zodat voor toekomstige projecten vooraf globaal aan te geven is wat de groenbijdrage moet zijn.

Bij grootschalige renovaties zal de groen bijdrage over het algemeen beperkter zijn dan bij kleinschalige projecten waarbij uitsluitend planmatig de weg wordt onderhouden.

-Mocht het jaarlijks budget niet volledig noodzakelijk zijn in projecten dan wordt dit besteed aan het verbeteren van de hoofdgroenstructuur c.q. uitbreiden van de hoofdgroenstructuur.

-Budget voor burgerinitiatieven (Steenbreek/ bloemenmengsels)

-Budget voor maatschappelijke betrokkenheid (Steenbreek/ Groene schoolpleinen)

C) Integrale Visie

Het betreft hier de kosten die de visie en ambitie gedurende de komende jaren borgen en als gevolg van de ambities/ de visie nodig zijn boven op de reguliere groen onderhouds- en vervangingsbudgetten en bijdrages binnen de uit te voeren projecten.

Het hoofdzaak betreft het de kosten om:

*De visie frequent te actualiseren. De visie geeft diverse ambities die gekoppeld zijn aan diverse thema's die aan verandering onderhevig zijn. Dit betekent dat de visie 2020-2024 niet qua uitwerking voor die periode vastligt. Actualisatie is nodig.

*Een allround visie biodiversiteit op te stellen. Dit ter voorkoming dat uitsluitend adhoc verbeteringen worden uitgevoerd zonder een gedegen visie over de biodiversiteit die de gehele gemeente bestrijkt en daarbij per deelgebied te gewenste aanpassingen.

Dit kan door inhuur van een ecooloog per project gekoppeld aan een visie per gebied of inhuur/ aanstellen ecooloog voor het opstellen van een allround visie biodiversiteit

*Monitoren van effecten van uitgevoerde acties.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen